Է. ՏԱՐԻ 2074 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 5 ԹԱՂՈՑ 1383–Հ. Տ. 13 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1890–Ե. Տ. 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1890–ՀԻՋՐ. 12 ՃԻՄԱԶԻԼ ԷՎՎԷԼ 1308 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՎԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԳՈՎԱԶԴԻ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 13 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾ ԿԱՌ ԳՈՐԾՈՂ ՉԿԱՌ

Բ.

Վիլհէլմ Կայսեր երկու ճառերը դատիարակութեան վրայ և մտացի բարեկամի մը Լրագրոյս երեքշաբթի առաւօտեան թուով հետաքրքրաշարժ յօդուածը «Դ-ր-Վ-ր-Լէ Դ-ա-է-ր-ա-Ռ-Ռ» վրայ, որ Նմոյշ մ'էր դարավերջիկ տրամաբանութեան, եւս քան զեւս օրուան խնդիր կը դարձուցեն կրթական խնդիրն, և զմեզ զերծ կը կացուցանեն ընթերցողաց ներողամտութեան կոչում ընելու հարկէն՝ երկրորդ անգամ գալով մի քանի խօսք ըսել այն կէտերու վրայ զորս յիշեր էինք շաբաթ առաւօտ յօդուածով.

Հայերէնի, թուրքերէնի և ֆրանսերէնի անկատար ուսուցիչները, տոմարակալութեան և ֆրանսերէն թղթակցութեան կամ վաճառականի գրագրութեան անյաջող հետամուտները, որք քանի մը ամիսներէ հետէ լրագրաց դրասենեակներէն անցած են գործ գտնելու յուսով, չեն գտած՝ փառաւոր երախտագիտութիւն մը պարտաւոր են իրենց ձրի փաստաբանին. որովհետեւ մեր ուշիմ բարեկամ՝ իւր սովորական սրախօս ոճով և զուարճալի ծայրայեղութեամբ՝ եկաւ յաղթանակաւ ապացուցանել թէ անդէպ և անիրաւ էր Ազէ-էլի խստապահանջութիւնը. թէ իրենք բնաւ պարտաւոր չէին իրենցմէ պահանջուած տոմարակալութիւնը, ֆրանսերէնն, հայն, գիտնալու.—փոյթ չէ որ գործ չգտնեն ու անօթի մնան. Ո՞չ ապաքէն գրուած է. «ո՛չ հացիւ միայն կեցցէ մարդ». Ո՞չ ապաքէն տեղն է՝ դոյզն փոփոխութեամբ՝ հռչակելու հարիւր տարի առաջուան ֆրանսացի դարավերջիկ տրամաբաններուն հետ. «կորսուի՛ ապրուստի խնդիր. կեցցե՛ն սկզբունք».

«Տոմարակալութիւն սովրի՛լ, հացիւ գիտնա՛լ, ֆրանսերէն նամակ գրե՛լ, ի՞նչ գաւուռ գաղափար. Ասանկ ոչինչ բաներո՞վ ժամանակ պիտի ընենք մեր տղայքն, որոց մեծ ապագայ մը կը սպասէ. Լո՛յս, միշտ աւելի՛ լոյս. Բարձր իտէաներ պէտք է ունենանք. «Քաղաքակրթութեան սանդուխին ա-«մենէն ստորնագոյն աստիճաններուն «վրայ (տե՛ս ի «Խ---ր-կ---ռ Ազէյէ») «գտնուող մեր ազգը» չէ թէ տոմարակալութեան, վաճառականութեան, ֆրանսերէն նամակագրութեան, այլ «բարձրագոյն գիտութեանց» կը կարօտի. Մեր զաւակունք, որոց ամենն մին առնուազն 500 ոսկւոյ տարեկան եկամուտ պիտի ժառանգէ մեզմէ, պէտք ունին ո՛չ թէ «մեծագոյն դրամը շահելու» այլ «մեծագոյն մտաւորական զարգացումը ձեռք բերելու». Դրամ վաստակի՛լ, ի՞նչ տափակ մտածում. Վեր ելնենք, վե՛ր. Sursum corda. Չէ՞ մի որ «ազգային խմբագիրք» իրենց օրն ի բուն սպառած խելքով չա՛տ աւելի բարիք կ'ընեն Ազգին քան բոլոր «ազգային բաբիրարներն» ի մի վայր գալով.

Եւ յետոյ, ի՞նչ պէտք կայ տոմարակալութեան, քանի որ վաճառականութիւն և սեղանաւորութիւն չեն մնացած կ. Պոլսոյ մէջ. քանի որ ո՛չ արհեստ, ո՛չ վաճառակութիւն, ո՛չ սեղանաւորութիւն կայ մեր մէջ. քանի որ մեր հայ վաճառական ըսածներն հասարակ փերեզակներ են, քանի որ՝ չիտակն ըսելով՝ հայ ազգն երբեք վաճառական ազգ մը չէ եղած, եւ ըլլալիք ալ չունի. Ի՞նչ պէտք ունին մեր տղայք տոմարակալութիւն սովրիլ, քանի որ անդին բաց են մասնագիտական Բժշկական, Երկրաչափական, Իրաւագիտական, Երկրագործական վարժարանք. Մի՞թէ չէ՞ գիտեր որ այն ամեն երկրաց մէջ ուր ո՛չ արհեստ, ո՛չ սեղանաւորութիւն, ո՛չ վաճառականութիւն մնացած են՝ Բժշկութիւնը չա՛տ կարեւոր է՝ անօթութենէ մեռնողները դարմանելու համար. (Քոխեան Նորահռնար մէթոտով մը). Երկրաչափութիւնն եւս քան զեւս կը բանի՝ փողոցներն օրն ի բուն չափող անգործ երիտասարդաց անսուղ հօտին տարապայման ստուարացմամբ. Փաստաբանք ամեն ժամանակէ աւելի գործ կը գտնեն՝ փերեզակներուն դէմ բացուած էդէվէ-դէյի, էլէնէ-էլէյի, էյ-էլ հ-ռեմի, ճերմակ է-էֆի և օբ-ֆ-ռի կարեւոր դատերով.—ապրանքներ որք ժամանակին չեն յանձնուած ի մաքատուն, և որոց «ռէզէրվեն» ի կարգին չէ բոլորովին.—և գիտէ՞ք ի՞նչ մեծ գումարներ կը շահին փաստաբանք՝ ամեն անգամ որ փերեզակի մը մանկութեան շահագրգիռ դատը կ'ըստանձնեն սիրայօժար. Հապա Երկրագործութի՞ւն, ո՞րչափ շահաւէտ գործ մ'է այն ամեն երկրաց մէջ ուր ո՛չ արհեստ ո՛չ վաճառականութիւն մնացած է. Վաճառականին ծախելիք բան չունենալով, որովհետեւ վաճառական չէ մնացած, երկրագործք իրե՛նք կ'ըսպառեն տարին ի բուն իրենց արտադրած բերքերն, որով առատութեան մէջ կը յզփանան, ի գոհունակութիւն արտի մեր մտացի և ազգասէր բարեկամին.

Իսկ այն «բարձր գիտութեամբ» օժտեալ մեր ապագայ երիտասարդներն եթէ անգամ մը ազատին վաճառականի քով Պարտի Պահանջէի հաշիւներ բռնելու տխուր հարկէն՝ գիտէ՞ք ի՞նչ արդիւնաւոր, հիմնաւոր և հանրօգուտ ձեռնարկութեան մը պիտի գործածեն իրենց ընդարձակածաւալ տաղանդն.—Ամենքը մէկ մէկ Քրիստափոր Կոլոմբոս պիտի դառնան.—բայց Ամերիկան գտնող միւս Կոլոմբոսին պէս անօթի չպիտի մեռնին ամենքն.—որովհետեւ յիշելով թէ իրենց նախնիք՝ 1890 թուականի հայ վաճառականք՝ Մանչէսթր քաղաքը միայն գիտէին՝ ըստ հաստատութեան մեր հանճարեղ բարեկամին, իրենք պիտի պտըտին Լեհաստանի, Սիլեզիոյ, Վերին Աւստրիոյ, Բրուսիոյ և Ֆրանսայի ճարտարագործ կեդրոններն, և օրն օրին հայ լրագրաց պիտի ծանուցանեն իրենց խուզարկութեանց արդիւնքն ի մասին գոյութեան Լիվրփուլ, Լիոն, Մարսէյլ, Վիեննա, Փէշթա, Փրակա և այլ տարազագործ բազաքաց. Ցանդգնադոյնք մինչեւ Ամերիկա պիտի խիզախեն, և ա՛յն ատեն՝ քսաներորդ դարուն առաջին քառորդին մէջ՝ հայք առաջին անգամ ոտք կոխած պիտի լինին ի Նոր Աշխարհ. Այն ատեն հայ քարտիսագիրք—և ի մասնաւորի Ուղուրլեան տպարանն որ Վսեմ. Ալի Շերէֆ փաշայի հոյակապ քարտէսն հրատարակեց այս օրերս—մեծաքանակ գումարներ պիտի շահին՝ իրենց նորահռնար աշխարհացոյց տախտակներուն մէջ այս քաղաքաց անուններն այնչանակելով, և մեր բարեկամ Գրիգոր Էֆէնտի Մարգարեանի քսան տարի ետքն հրատարակուելիք սրբագրուած Աշխարհագրութեան յաւելուածին մէջ՝ կարեւոր տեղեկութիւնք պիտի հաղորդուին այս առեւտրական կեդրոններուն հայ կոլոմբոսներներու ձեռամբ գտնուելուն վրայօք, եւն. եւն.

Ասանկ շահաւոր գործեր, ասանկ ընդարձակագոյն ասպարէզներ կեցած ատեն, ելնել տոմարակալի, գրագրի, գործակալի անարգ պաշտօններն առաջարկել հայ ազգին նոր սերնդեան՝ ի՞նչ ողորմելի գաղափար.

Կատակը մէկդի. Բայց ո՞վ ըսաւ մեր ուշիմ բարեկամին թէ Ազէ-էլի խմբագրապետը կը պահանջէ այլ եւս «Հոմերոս, Վիրգիլիոս, Միլտոն» չկարդացնել.—Իրաւ է որ մեզ այս օտար հեղինակաց չափ և աւելի կարեւոր կը համարինք Աստուածաշնչոյ դրաբար թարգմանութեան, Եղնկայ, Եղիշէի և Խորենացւոյն այլ ընթերցումն.—Բայց ո՞ւր կարդաց մեր հանճարեղ բարեկամ թէ՝ այն բաղմաթիւ խմբագրականաց մէջ զորս Ազէ-էլ նուիրած է կրթական հարցերու՝ պահանջած լինի երբեք «բարձր գիտութիւններէ» զրկել մեր նոր սերունդը. Ցակաւին մի քանի ամիս յառաջ Ազէ-էլի մասնաւոր խմբագրական մը չէ՞ր չատագոված «գրական և փորձառական բարձր գիտութեանց» դատն՝ «իբրեւ հզօրագոյն միջոցք նոր սերնդեան միտքը մարզելու և առողջ և տոկուն նկարագիր մը կազմելու ապագայ հայ երիտասարդութեան մէջ». Ո՞վ ըսաւ մեր մտացի բարեկամին թէ Ազէ-էլ ազգային վարժարանները «վաճառատանց նախասենեակներ» դարձնել կ'առաջարկէ.

Մի կողմէ գրէթէ ամեն ազգային վարժարանի յայտագրոյն մէջ տեսնելով տոմարակալութեան և ֆրանսերէնի դասախօսութիւն, միւս կողմէ անձնական փորձառութեամբ մը գիտելով թէ վաճառականութեան հաշուակալի, թղթակցի, գրագրի և գործակալի պաշտօն վարելու համար ներկայացող հայ երիտասարդներէ չատեր ֆրանսերէն նամակ մը անսխալ գրել եւ կրկնատուումար բռնել չգիտեն՝ Ազէ-էլ գրեթէ մարդասիրական պարտաւորութիւն մը կատարելով պահանջած էր պարզապէս թէ «Քանի որ այս ուսումունք կան ազգային վարժարանաց մէջ, խնամով աւանդուին և խնամով սովրուին, որովհետեւ պէտքի բաներ են». Մե՞ծ ոճիր մը գործեց Ազէ-էլ.

Խնդիրն ա՛յնքան պարզ է որ մեր բարեկամին դէմ այն թշնամանքը չպիտի ընենք ենթադրելու թէ մեր միտքը սխալ հասկցած լինի. Բա՛ լեցի. Ինք «ուրիշ կատուներ ունի մըտրակելու», ինչպէս կ'երեւի հայ վաճառական մարմնոյն դէմ իւր խիստ յարձակումներէն.

Թողունք ուրեմն կրկնատումարն, որ ո՛չ միայն վաճառականին այլ եւ փերեզակին համար ալ կարեւոր է, և ո՛չ միայն փերեզակին այլ և փաստաբանին, այլ և հրապարակագրին, այլ և ո՛ և է խանութպանի համար կարեւոր է. կրկնատումարն, որ իբրեւ ճշմարտապէս ընկերային գիտութիւն մը ամեն ուսեալ մարդու մտային պաշարին մէկ մասը պէտք է կազմէ. Թողունք կրկնատումարն, և հարցունենք մեր յարգոյ բարեկամին թէ լրջօրէ՞ն գրած է հայ ժողովրդեան դէմ այն կծու դիտողութիւններ իբր թէ վաճառականութեան անընդունակ ժողովուրդ մ'են հայք.

Իրաւ է որ մեր երկրին տնտեսական պայմանք փափաքուածին չափ զարգացեալ չեն տակաւին. Այս նիւթին վրայ չա՛տ բաներ կարելի է գրել. Իրաւ է որ Կ. Պոլսոյ մէջ եւրոպացի վաճառականներ և վաճառականի միջնորդներ կան, և կուգան մէկ կողմէ,—ինչպէս կուգան եւրոպացի բժիշկներ, եւրոպացի փաստաբաններ, եւրոպացի երկրաչափներ, մեքենագէտներ, ճարտարապետներ, դասատուներ, պաշտօնատարներ, այլովքն հանդերձ.— Բայց այս ամեն իրողութիւնք ի մի վայր գալով ո՞րպիսի դարավերջիկ տրամաբանութեամբ մը այն եզրակացութեան պիտի բերեն զմեզ թէ «Հայք վաճառական ժողովուրդ չեն եղած և ընդունակ չեն վաճառականութեան».

Երբ մեր ...չիմ բարեկամ Հայերը չափազանց խոհեմ և նստուկ, անշարժ կամ ծոյլ ժողովուրդ մը կը դատ-ի. որով վաճառականութեան անյարմար, ցայսօր իրենց բնավայրն Ասիոյ մէջ ուն-ենցող ժողովուրդներէն ո՞րն հայ ժողովրդին չափ ճամբորդած է՝ հիւսիսէն մինչեւ Ռուսաստան, Լեհաստան տարածուելով, հարաւէն մինչեւ Հնդկաստան, արեւելքէն մինչեւ Աֆղանստան և Չինաստան, արեւմուտքէն մինչեւ Նիւ-Եորք և Քալիֆորնիա, և մինչեւ Ովկիանիա, ուր Պորնէոյէն հայ վաճառականի մը նամակն հրատարակեցինք մի քանի ամիսներ յառաջ, և նոյն միջոցին պատմեցինք ի Հնկ-Քոնկ հայ վաճառականի մը մեծագործութիւններն, որ նոյն իսկ Անգլիացւոց աքանչացումը կը գրաւէ իւր առեւտրական խիզախ և յաջող ձեռնարկութեամբ. Իբր թէ Մանչէսթր քաղաքը միայն ուսեալ վաճառական, արհեստագործ, ա՛ղուն առ դատ մը արտադրելու համար մեր գրագրներէն, պահանջեցինք և կը պահանջենք որ աւելի խնամով աւանդուին այն ուսմունք որք արդէն կան մեր դպրոցական յայտագրոյ մէջ, և որք կրնան նպաստել աւելի լուսամիտ, աւելի կարող գործի մարդիկ պատրաստելու ապագային մէջ. Դպրոցական այսպիսի սերունդ մը չի գտնուիր պատուական մարդ, հաւատարիմ հպատակ, իւր պարտուց և իրաւանց գիտակ քաղաքացի եւ ազգասէր հայ լինելէ. բայց թերեւս աւելի շուտ կը գտնէ ապրուստի միջոց մը քան այն անգործ երիտասարդներ որոց արդահատելի վիճակէն շարժեալ գրեցինք մեր չաբաթ առաւօտ յօդուածը.

զաքը միւսն ճանչող Հայերը չե՞ն միթէ նո՛ւն ժողովուրդն որ ինչպէս եւրոպեան ամեն կառավարութեանց ենթակայ է ի ծայրագոյն Արեւելս իւր առեւտրական դպրոցականութեամբք և գործունէութեամբք. Փոքր Ասիոյ վաճառականութիւնն ու սեղանաւորութիւնն ո՞ր տարերին ձեռքն է. Շատ ասպարէզներու մէջ փայլած են Հայք և կը փայլին. բայց եթէ կայ ասպարէզ մը յորում իրենց բնական ընդունակութիւն երբեք չէր ժխտուած՝ այն ալ կարծենք առեւտրական ասպարէզն է, որ իրենց համար ցեղային ժառանգութիւնմ՛եղած է իրենց վաճառական, գաղթական, պանդուխտ, այսինքն միշտ տեղափոխուող միշտ չարժողնախահայրերէն՝ հնագոյն ժամանակներէ ի վեր, և այս ո՛չ միայն ըստ հայկական ծանօթութեանց, այլ նոյն իսկ օտար պատմիչներու և ուղեւորներու վկայութեամբք. եթէ Հայք վաճառականութեամբ չեն ապրիր, ուրեմն գրականութեամբ կ'ապրին. Մեր համոզումն է թէ Փոքր Ասիոյ գիւղերուն մէջ երկրագործութիւն և քաղաքներուն մէջ վաճառականութիւն, արհեստագործութիւն և սեղանաւորութիւն ի վաղուց անտի Հայոց ապրուստի միջոցներն եղած են գէշ աղէկ, ու պիտի լինին, քանի որ բնական և տեղական չատ մը յարմարութիւնք կան այսպէս լինելու,—բաւ է որ Հայք անտարբեր չմնան յարքաճուն մրցանց դէմ, որք ժամանակիս յատկանիշն են.

Իրաւ, Հայոց վաճառականութիւնն ըստ մեծի մասին հին ոճով է, նոր արհեստք դեռ չեն մտած մեր մէջ, և մեր սեղանաւորներէ չատեր փաշխանութիւն միայն կը գործեն տակաւին. Բայց տուեալ միջավայրին մէջ, ծանօթ պայմաններով, ադէկ աւելին հազիւ թէ կարենար ակնկալուիլ. Նոր ուսմունք, նոր գաղափարք պէտք են մեր վաճառականութիւնն, արհեստագործութիւնն և սեղանաւորութիւնն յեղաշրջելու և ժամանակիս պիտոյից պատշաճեցնելու համար, նաեւ նոր դիւրութիւնք, զորս ժամանակը պիտի ընձեռէ անշուշտ. Եւ ճիշդ ա՛յս մտածմամբ, ուսեալ վաճառական, արհեստագործ, ա՛ղուն առ դատ մը արտադրելու համար մեր դպրոցներէն, պահանջեցինք և կը պահանջենք որ աւելի խնամով աւանդուին այն ուսմունք որք արդէն կան մեր դպրոցական յայտագրոյ մէջ, և որք կրնան նպաստել աւելի լուսամիտ, աւելի կարող գործի մարդիկ պատրաստելու ապագային մէջ. Դպրոցական այսպիսի սերունդ մը չի գտնուիր պատուական մարդ, հաւատարիմ հպատակ, իւր պարտուց և իրաւանց գիտակ քաղաքացի եւ ազգասէր հայ լինելէ. բայց թերեւս աւելի շուտ կը գտնէ ապրուստի միջոց մը քան այն անգործ երիտասարդներ որոց արդահատելի վիճակէն շարժեալ գրեցինք մեր չաբաթ առաւօտ յօդուածը.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒՄԱՆ ԴԻՊԻԵՐ ԵՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Իտալեան լրագիրք կը ծանուցանեն թէ մեծաքանակ զէնք և ռազմամթերք կը պատրաստուին Նափոլիի մէջ՝ Ափրիկէ զրկուելու համար. 200 հազար Ռէմինկթընի հրացանք կը բեռնաւորուին Փ-ա-Ռ-Ռ-ն-ի նաւերուն. Հապէշստանի Մենելիք թագաւորին եւս քան զեւս երկրպագելի ընթացքն հարկաւոր կ'ընծայէ եղեր այս պատրաստութիւններ.

Վիեննայէ կը հեռագրուի թէ Մթթրովիցայէ (Սերպիկէ ի Վրանիա երկաթուղւոյ գծին վրայ) մինչեւ Շեգոտրա և ապպանեան ծովեզրն որոշուած երկաթուղւոյն շինութիւնը գարնան պիտի սկսի. Գերմանական սեղանաւորական խումբ մը այս մասին կը բանակցի Բ. Դրան հետ. Այս գիծ 300 քիլոմէթր երկայնութիւն պիտի ունենայ, և պիտի դիւրացնէ օսմ. զօրաց համախմբումն ի Վերին Ալպանիա. Այս հանգամանքով Սեւ Լեռնցիք եւս ուշադրութիւն կ'ընծայեն սոյն կարեւոր ձեռնարկութեան.

Որովհետեւ Պուլկարք վարժարաններ ունին Մակեդոնիոյ մէջ և կը շարունակեն բանալ ի կրթութիւն պուլկար և համացեղ տղայոց, Սերպք չեն ուզեր ուսումէ զուրկ թողուլ իրենց տարբը. Սերպ կառավարութիւնն որոշեց երկու գիմնազիաներ բանալ՝ մին ի Սելանիկ, միւսն յՍկիւպ. Որովհետեւ այս քաղաքաց մէջ իրօք Սերպեր կան, Օ մ. Կայս. իշխանութիւնք առարկութիւն չեն ըներ, թէեւ թողտուութիւն չպիտի լինի սերպական վարժարան բանալու ուր որ Սերպք չկան բնակեալ. Օսմ. իշխանութեանց այս զգուշութիւնը կը գնահատեն և կը հաստատեն Վիեննայի լրագիրք.

Զեռնակորիան կառավարութիւնն հարկ դատած է իւր արեւելեան-հարաւային սահմանաց կողմը քիչ մը զօրք զրկել ի պահպանութիւն խաղաղութեան և բարեկարգութեան, որ աւարառութեանց երեսէն կը խանգարուէր վերջին ժամանակներս.

Պերլինի մէջ կը զրուցուի թէ Վիլհէլմ Կայսր փափաքող է տան երկու մանչ զաւակ ունենալու՝ մէկ մէկ հատ Բրուսիոյ մէն մի զօրաբանակին համար.

Այս օրերս ի Նիս մեռաւ օրիորդ Վարթերհաւզէն, որոյ մայրն ի փոցտամ կը բնակի. Սա հեռագրեց Նիսի յուզարկաւորութեանց վարչութեան թէ մարմինն ի փոցտամ զրկուի. Դագաղն եկաւ. մայրը բանալ տուաւ, և գտաւ ծեր ռուս սպայի մը մարմինը՝ պաշտօնական մեծ համազգեստով. Ցիշեալ վարչութիւնը սխալ մը գործած և աղջկան մարմինը Սմոլէնսք (Ռուսիա) զրկած էր. Մայրն հեռագրեց ռուս իշխանութեանց, և պատասխան առաւ թէ Սմոլէնսք հասած դագաղը զինուորական և պաշտօնական մեծ պատուով թաղուած է.

107

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԻ

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՅՈՆ ՍՐԿՐՈՐԴ

ԹՇՆԱՄԻՆ

Այս ճոխ և միանգամայն պարզ արդուզարդն աքանչելի կերպով կը վայլէր Օռօռին, առանց սակայն կարենալու անոր փայլուն գեղեցկութիւնն աւելցնել. Արդէն, իր գեղեցկութենէն զատ, մանկամարդ աղջիկն ունէր այն գերագոյն հրապոյրը զոր ազնուութեան միացած շնորհը կուտայ և որ երիտասարդութեան կը վերաբերի մանաւանդ. Ինչ կերպով որ ալ հագուէր, Օռօռ միշտ դիւթիչ էր.

Իր աղջկան առջեւ անշարժ կեցած, կոմսուհին հիացմամբ կը դիտէր զայն. Այդ մատաղ ճակտին վրայ զոր խորին վիշտ մը դեռ չէր մթագնած, լուսապսակ մը տեսնել կը կարծէր.

—Ժամանակով ես ալ գեղեցիկ էի, կ'ըսէր մտքէն, բայց իմ գեղեցկութիւնս չը կրնար բաղդատուիլ աղջկանս գեղեցկութեան հետ.

—Ի՞նչպէս եղաւ, հարցուց Օռօռ.

—Սքանչելի՛.

—Ուրեմն հաւնեցա՞ք իմ արդուզարդիս.

—Այո, սիրելիս.

Հայելիի մը մէջ ինքզինքը դիտելով, Օռօռ ըսաւ.

—Ազուոր չե՞մ.

—Գաշտելի՛.

—Գաշտելի, կրկնեց մանկամարդ աղջիկը ժպտելով և գլուխն երերցնելով, իր թաքուն մտածումներէն մին գուշակել տալով.

Մայրն հառաչեց, ինքն ալ Վէռվէնի մարգիպին վրայ կը խորհէր.

Տիկին Տըլօռմ սենեակը մտաւ. Մեկնելու վայրկեանն եկած էր. Կառքը կը սպասէր բակին մէջ.

Պատուհանէն վար ծռելով, կոմսուհին անոնց կառքը մտնելը տեսաւ. Մինչեւ այն ատեն անծանօթ ցաւագին զգայութիւն մը ունեցաւ և սիրտը սեղմուեցաւ. Առաջին անգամ ըլլալով նախանձի զգացում մը կը ծնէր իր հոգւոյն մէջ. բարկութեան չարժում մը ունեցաւ այդ տիկին Տըլօռմին դէմ որ իր աղջկան քով իր տեղը կը յափշտակէր. Ցանկարծ գոցեց պատուհանն և վազեց իր սենեակը փակուեցաւ ուր սկսաւ յորդ արցունք թափել.

ԺԹ

ՕՐԵՌԱՅԻՆ ՄԵՂՔ

Լ- ԺԷ-ԷԼԻ ներկայացում մն էր. Լրագիրները չատ ատենէ ի վեր ծանուցած ըլլալով, այդ ներկայացումը մեծապէս գրգռած էր ժողովրդեան հետաքրքրութիւնը. Հալէվիի հրաշակերտը, կ'ըսէին, այս անգամ արտաքոյ կարգի չքեղ կերպով պիտի խաղցուի. Ռաշէլի դերը պիտի կատարէր դերասանական ատոմ մը. Ցաղթանակ մը պիտի ըլլար. Օրէռան յափշտակութեամբ պիտի տեսնէր ու գտնէր վերստին իր ամէն գեղեցիկ օրերուն փառքը.

Ասիկա բաւական էր որ այդ երեկոյթն առաջին ներկայացման մը մեծ հրապոյրն ունենար.

Արդարեւ, ամբողջ Բարիզ, նշանաւոր անձերն, ամեն ճիւղերու մէջ հռչակաւոր եղող մարդերն, օրէնսգէտ, եկեղեցագէտ, գինուորական, գիտուն, գրագէտ, արուեստագէտ և արուեստասէր, ամենքն ալ կարծես ժամադրութիւն ըրած էին այդ գիշեր մեծ Օրէռային մէջ.

Դռները բացուածին պէս, օթեակներն, ամփիթատրը, նուագախումբի թիկնաթոռները չուտ մը լեցուեցան.

Բարիզի ամենէն գեղեցիկ կիներն հոն էին. Շատ ատենէ ի վեր Օրէռան այսչափ բազմաթիւ ու այսչափ զարգարուն անձեր չէր տեսած. Վայելչութեան, բարեձեւութեան, շնորհաց, գեղեցկութեան և պանծանաց մրցումն մըն էր կարծես. Ամենուրեք ադամանդները կը շողշողային, իրենց փայլն արձակելով լուսոյ հեղեղի մը մէջ. Անօգուտ է ըսել թէ ամեն մարդ դիտակն աչքին դրած էր. Զիրար կը ճանչնային, ձեռքով կամ գլխու չարժումով կը բարեւէին զիրար. Ի՞նչ ժպիտներ առաւել կամ նուազ խորհրդաւոր՝ կը փոխանակուէին օթեակէ օթեակ. Շատ մը խբրախտ ճակատներ յանկարծական կարմրութիւն մը կը ծածկէին իրենց հոգմահարին ետեւ.

Երաժիշտները դեռ ամենքն իրենց տեղը չէին նստած. Նուագախումբի թիկնաթոռներուն առաջին կարգերուն վրայ հոծ խումբ մը կազմուած էր պարոնի մը շուրջն որ կը խօսէր. Քանի մը լրագրապետներ, վիզերին երկնցուցած, մտիկ կ'ընէին առանց բառ մը կորսնցնելու. Այդ պարոններն հետաքրքիր են. իրենց պաշտօնին մէկ բերմունքն է այդ. իրենց շնորհիւ ոչինչ կը կորսուի. խնամով կը ժողվեն ինչ որ իրենց շուրջը կ'իյնայ և կրնայ քրոնիկի մը մէջ պարունակուիլ. Այդ անձն, որ երկար ատենէ ի վեր կ'երթար Օրէռան, կը պատմէր Ը- ժէ-էլի առաջին ներկայացումը, սրահին յուզումը, սարսուռն և անբացատրելի զմայլումը.

—Ամենուն աչքն արցունքով թրջած էր, կ'ըսէր, ամենքս ալ կը հեծկլտայինք ու սրտերնիս կը բաբախէր. Ահ, մեծ գործի մը կը ծափահարէինք, և այդ գործը ֆրանսացւոյ մըն էր.

Մեծ հիացող ըլլալով Նուռռիի, չափազանց կը գովէր ու մինչեւ ամպերը կը հանէր այդ անման երգիչը. Եւ երբ խօսեցաւ այն ատենուան Ռաշէլին, երիտասարդ ու հրապուրիչ Բոռնէլի Ֆալքօնին վրայ, որ Նուռռիին հետ միասին վայելած էր այդ նշանաւոր երեկոյթին յաղթանակն, այդ յիշատակն այնպէս յուզեց զինքն որ չկրցաւ արցունքը բռնել.

—Այն ատեն, բաւ խօսքը վերջացնենք, այդ մարդերէն մէկը ճանչցաւ. Վէրվէնի մարգիպն էր. Ցետոյ միւսն ալ աւելի ուշադրութեամբ դիտելով, զայն ալ ճանչցաւ. Այն ատեն յօնքերը պատռեց եւ ճակատը կնճռեցաւ.

—Անիկա՞յ, անիկա՞յ, մրմնջեց. Սանզաքի դերակոմը.

Կը տեսնէր այն նշանները զոր այդ երկու անձերը կը փոխանակէին օթեակին մարդոցը հետ.

—Կը ճանչնա՞ն զիրար, ըսաւ մտքէն.

Բանէ մը չկասկածեցաւ. Ինչ որ զինքը կը զբաղեցնէր և բուռն դժգոհութիւն մը կը պատճառէր իրեն, այն մտերմութիւնն էր որ մարգիպին ու դերակոմին միջև գոյութիւն ունենալ կը թուէր.

Բայց յանկարծ աչքերը շողացին, լուսաւոր ճառագայթ մը իր ճակատը մթագնող ամպը վանեց. Իր աղջիկն եկած էր. Օռօռ և տիկին Տըլօռմ առանց աղմուկ հանելու նստած էին օթեակին առջեւի աթոռներուն վրայ. Սակայն Օռօռ հանդիսականաց մեն մասին ուշադրութիւնը գըրաւած էր արդէն, և քիչ ատենէն բոլոր նայուածքները, բոլոր դիտակներն անոր կողմը դարձան.

Այնչափ երիտասարդ ու գեղեցիկ կիներու մէջ, Օռօռ թագուհւոյ մը պէս էր. Թագուհի՞, իր գեղեցկութեան շնորհիւ. Հիացման շշուկ մը լսուեցաւ. Կոմսը հասկցաւ, և սրտին մէջ հպարտութեան սարսուռ մը զգաց. Շլացած, ապշած, մանկամարդ աղջիկը չէր գիտեր թէ ինք էր ամենուն աքանչացման առարկան.

Լասէռի կոմսը այդ մարդերէն մէկը ճանչցաւ. Վէրվէնի մարգիպն էր. Ցետոյ միւսն ալ աւելի ուշադրութեամբ դիտելով, զայն ալ ճանչցաւ. Այն ատեն յօնքերը պատռեց եւ ճակատը կնճռեցաւ.

—Անիկա՞յ, անիկա՞յ, մրմնջեց. Սանզաքի դերակոմը.

Կը տեսնէր այն նշանները զոր այդ երկու անձերը կը փոխանակէին օթեակին մարդոցը հետ.

—Կը ճանչնա՞ն զիրար, ըսաւ մտքէն.

Բանէ մը չկասկածեցաւ. Ինչ որ զինքը կը զբաղեցնէր և բուռն դժգոհութիւն մը կը պատճառէր իրեն, այն մտերմութիւնն էր որ մարգիպին ու դերակոմին միջև գոյութիւն ունենալ կը թուէր.

Բայց յանկարծ աչքերը շողացին, լուսաւոր ճառագայթ մը իր ճակատը մթագնող ամպը վանեց. Իր աղջիկն եկած էր. Օռօռ և տիկին Տըլօռմ առանց աղմուկ հանելու նստած էին օթեակին առջեւի աթոռներուն վրայ. Սակայն Օռօռ հանդիսականաց մեն մասին ուշադրութիւնը գըրաւած էր արդէն, և քիչ ատենէն բոլոր նայուածքները, բոլոր դիտակներն անոր կողմը դարձան.

Այնչափ երիտասարդ ու գեղեցիկ կիներու մէջ, Օռօռ թագուհւոյ մը պէս էր. Թագուհի՞, իր գեղեցկութեան շնորհիւ. Հիացման շշուկ մը լսուեցաւ. Կոմսը հասկցաւ, և սրտին մէջ հպարտութեան սարսուռ մը զգաց. Շլացած, ապշած, մանկամարդ աղջիկը չէր գիտեր թէ ինք էր ամենուն աքանչացման առարկան.

(Շարունակելի)

Անցեալ շաբթուն Փարիզի Կրանթ-Օթէլն իբաւ խոշոր մարդ մը որ շատ կը նմանէր Պիզմարք իշխանին։ Անմիջապէս Ռոյթէրի լրագրին լրարերն հռչակեց թէ Պիզմարք իշխան Փարիզ եկած է։ Չէ՞ մի որ Հէրպէրթ կոմսին Փարիզ գալն համարուած էր իբրեւ պատրաստութիւն իւր հօր գալստեան։ Ոստիկանութիւնը փութաց ի Կրանթ-Օթէլ, իրողութիւնն ստուգելու համար։ բայց պանդոկապետը բացարձակ յայտարարեց թէ իւր հիւրն է Փեթերսպուրկցի Ռուս մը, որ արդէն իւր յաճախորդն է մինչեւ։ Լուրն անմիջապէս տարածեցաւ, և մնելուն ու ելնելուն՝ միամիտ Ռուսն ամենուն ակնարկը կրձգէր իւր վրայ։ Դիտողներէն ոմանք նմանութիւնը կատարեալ կը գտնէին, և կը պնդէին թէ Գերմանիոյ նախկին վարչապետն ինքն է. մինչ ուրիշներ հասակը կարճ կը գտնէին։ Պանդոկին յաճախորդաց մեծամասնութիւնը տակաւին այն համոզման վրայ կը մնայ թէ Պիզմարք իշխան ծպտեալ Փարիզ եկած է։

* * *

Ի Փարիզ, Փրոֆ. Բորնիլ, Բժշկական վարժարանի դասախօս, այս կիրակի օր իւր չորրորդ և վերջին հրապարակախօսութիւնն ըրաւ Տքթ. Բոխի դիւտին վրայ, ի ներկայութեան բազմաթիւ բժշկաց։ Իւր եզրակացութիւնք են. Ա. Մորթային հիւծախտէ վարակեալ հիւանդք յայտնապէս կը բարւոքին Բոխեան դեղով։ Բ. Բայց պէտք է զգուշանալ այս դեղը ներարկելէ այն հիւանդաց որք արտաքին հիւծախտի կամ այուցախտի հետ նաեւ թոքերու և այլ գործարանաց հիւծախտէ վարակեալ են։ Ոմանք՝ բաց և յօդուածոց հիւծախտին վրայ Բոխեան դեղին ազդեցութիւնք կը զանազանին։ երբեմն լաւ, երբեմն գէշ ազդեցութիւն։ Խոշտփոդի հիւծախտին մէջ՝ խոհեմաբար գործածուելով և ի ձեռն խոշտփոդի հիւանդութեանց մասնագէտի՝ Բոխեան դեղն օգուտ կ'ունենայ։ Իսկ բուն թոքերու հիւծախտին վրայ սոյն դեղ գէշ կ'ազդէ։ Ռատաջացնալ թոքախտի մէջ օգուտ չունի, և վնասակար իսկ է ինչ ինչ տեսակներու մէջ։ Ուստի, Տքթ. Բորնիլ գրէթէ բոլորովին պիտի դադրի Բոխեան դեղն ի կիր արկանելէ թոքախտաւորաց վրայ, և փոքր քանակութեամբք պիտի գործածէ քիչ տենդոտ թոքախտաւորներուն վրայ։

Տքթ. Բորնիլ մէկ ամիս պայմանաժամ՝ խնդրեց իւր ունկնդիրներէն՝ աւելի որոշ արդիւնք ցոյց տալու, աւելի կատարեալ դաղափար մը յայտնելու համար։

* * *

Անգլիական ընկերութիւնն որուն իւր կեանքն ապահովել տուած էր Միչէլ Էյռաս, մերժեց այս ապահովագրութեան շարունակումն, առարկելով թէ Էյռաս մարդասպանութիւն գործելով դիտամբ մահուան վտանգին ենթարկած է ինքզինք, որով ինքնասպաններուն պէս ինքզինք զրկած է կենաց ապահովագրութեան իրաւունքներէն։ Էյռասի կինն այս անգլիական ընկերութեան դէմ դատ կը բանայ Լոնտոնի դատարանաց առջեւ, պահանջելով որ ընդունին այս տարւոյ ապահովագրութեան տարեվճարն, և շարունակեն։ որովհետեւ Էյռաս ինքզինք ազատելու համար ջանք չի խնայեր, և կարելի է իւր կեանքը շնորհուի, կամ գլխատումէն առաջ բնական մահուամբ մեռնի, որով չի կրնար ենթարկիլ նոյն կանոնին որ ի գործ կը դրուի ինքնասպանին դէմ։

* * *

Գերմանիոյ արքի պատմաբաններուն մեծագոյնը, Գերլինի Համալսարանին դասախօս Փրոֆ. Հայնրիխ ֆոն Թրայշքէ, ծանր արկածի մը մատնեցաւ։ Խուլցած է, և չլսեց Պրեսլերիկ-Բարլ իշխանուհին տանող կառապանին ձայնն։ Կառքին տակ գնաց, ձիերը կոխոտեցին զինք, և հիմա ծանր վիճակի մէջ է։ 56 տարեկան է դեռ։

ԱԶԳ

Ռնիկ Մշեցի և յերկար ամաց հետէ Խնուս գաւառի Աղճամէլիք գիւղ բնակող Աղճոյեան Հլոյ անուն անձն բաւական տարիներէ ի վեր իւր կիներն ու զաւակները անխնամ թողով կը պանդխտի ի Կ. Պոլիս, ուր կ'ըսուի իսկ թէ կնքած է իւր մահկանացուն։ Ցիշեալն կը բնակի եղեր Բեբա, Վերան Խան, իւր հօրեղբօր Մշեցի հանի Յակոբ անուն անձին մօտ և սրճարարութեամբ կ'զբաղի եղեր։ Արդ կը խնդրուի Մայրաքաղաքիդ բոլոր բարեշնորհ քահանայներէն և Պատ. Թագական Խորհրդոյ Մեծ. Անդամներէն՝ որ եթէ երբէք այդ պիսի մէկը կը ճանչնան և անոր կենդանի կամ մեռած լինելուն վրայով ոեւէ տեղեկութիւն ունին, բարեհաճին անպատճառ և ընդ փոյթ իմացնել մեզ ի կարեւոր տեղեկութիւն։

Պոլ. Փոխանորդ Կ-պոլսոյ
ՂԵՒՈՆԴ ԵՊԻՍԿ. ՇԻՇՄԱՆԵԱՆ
Կարին 1 դեկտեմբ. 1890 380

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ Ի ԲԵՐԱ

Բարեբաղդ Էֆէնտի Լիբերճեան, փիպլեալ և փորձառու ուսուցիչ, և Լուսիփան Էֆէնտի Մակարեան, ընթացաւարտ Լոպէրթի Գոլէճի, ձեռնադրեալ են գիշերային դասախօսութեանց ի Բերա։

Կ'աւանդուին հայերէն, տաճկերէն, դաղղիերէն և անգլերէն լեզուներն, թուաբանութիւն, գրաչափ, երկրաչափութիւն և բնական գիտութիւնք։

Անոնք որ կը փափաքին հետեւիլ սոյն դասախօսութեանց, մի կամ աւելի ճիւղին՝ խիստ գոհ պիտի մնան՝ մեծապէս օգտուելով դասուց լաւագոյն մեթոտէն, և իրապէս պիտի կարենան քիչ ժամանակի մէջ բերել այն մեծ արդիւնքն զոր կը կարծին ունենալ երկար ժամանակի մէջ։

Դիմել Բերա, Գալաթ-գարու, թիւ 627, Աստուածաբան Անգլիական դրատունն։ 224 1—10

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀՐԱՒԷՐ
ԱՌ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՍ

Տ.

Մեր Օգոստափառ Կայսեր ներկայութեանը հրաւիրուելու պատիւն ունենալով, Նորին Կայսերական Վեհափառութեան ինչ ինչ հայրական բարձր հրամանները Ազգային ժողովոյ հաղորդելու համար կը հրաւիրեմ զԱզգային Երեսփոխանս որ յառաջիկայ Ուրբաթ, 14 դեկտեմբեր, ի ժամ 7, ներկայ գտնուին ի խորհրդարանն Ղալատիոյ։

Մնամք աղօթարար
(Դէպ. Ս. Պատրիարք Հօր)
11 Դեկտ. 1890

Քաղաքական ժողովը ի Նիստ գումարեցաւ երէկ Ղալատիոյ խորհրդարանին մէջ, ընդ Նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Ազն. Սահակ էֆ. Ղազարոսեանի։

Նիստը երկարատեւ եղաւ և ժողովը զբաղեցաւ օրուան կարեւոր խնդիրներով։

Ամեն. Տ. Խրիմեան Սրբազան Հայրն որ ժամանակ մը հետէ հիւանդ էր, նախորդ շաբթուն փոքր ինչ ապաքինած ըլլալով, կրցաւ գուրս ելլել եւ այցելութիւն տուաւ առ Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հայրն։

Խրիմեան Սրբազանի տկարութիւնը մէկ երկու օրէ ի վեր կրկնուած ըլլալով, Ն. Ամենապատուութիւն վերբսանն անկոծոյ կը ծառայէ Գուզկունճուքի եկեղեցւոյ իւր բնակարանին մէջ։

Տնտեսական Խորհուրդն թէեւ ի Նիստ հրաւիրուած էր երէկ ի Պատրիարքարան, սակայն միայն Ատենապետ Սէթեան Մեծ. Միհրան էֆ. Ներկայ լինելով, զբաղեցաւ հայուական և խորհրդոյ արձանագրութեան գործերով։ Սէթեան էֆէնտի հրաժարական մատոյց առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն, իւր անձնական զբաղմանց առթիւ՝ նիւթապէս ժամանակի պակասութեան միակ պատճառաւ։

Յովհաննէս էֆ. Քէրէստէճեան՝ ընտանեօք և համայն պարագայիւք՝ հրապարակաւ շնորհակալիք կը յայտնէ ամեն անոնց որք հաճեցան ներկայ գտնուիլ իւր հանդուցեալ մօր Տիկին Յուլիանէ Քէլիքստէճեանի յուղարկաւորութեան հանդիսին և այս առթիւ իրենց ցաւակցական զգացմանց հաւատիքն արտայայտեցին։

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Առ 8. Պ. ի Պրուսա.—Ձեր Նդմ. 10 թուականը յօդուածն, որուն երկրորդ մէջ օրինակն յղած էք, մեր ձեռքն հասած էր ժամանակին։ Հրատարակութեան անյարմար դատուած է։

Առ Ի Կ. Պ. ի Պոլիս.—Ձեր Նամակն, զոր ստացանք այս առաւօտ, ստորագրութիւն չը կրեր, այլ սկզբնատառեր միայն։ Լրագրական կանոնաց հակառակ է այս։

Առ Թարգմանիչս Նորավէպ.—Կը գնահատենք ձեր աշխատասիրելու փափագը։ լաւագոյն կըլլար սակայն որ ձեր թարգմանքի նիւթերու ընտրութիւնը խմբագրութեանս թողուիք, ուշադրելի մեղ դիմելով կանխաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱՒԱՌԵԼՈՒԹԻՒՆՔ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՆԵՐՆՔ

Թբիսիոյի օսմանեան հիւպատոս անուանեցաւ Բիֆամի պէյ, օսմանեան փոխ-հիւպատոս և քանչելէր Թիֆլիսի։

Թիֆլիսի օսմանեան փոխ-հիւպատոս և քանչելէր անուանեցաւ Մազհար պէյ, քարտուղար հիւպատոսական գործոց դիւանին։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Բիւկէզի կառավարիչ Ապաիւրիւֆի փաշայի։

Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Օսմ. կայս. Պանքայի Ալէքսանդրիոյ ճիւղին տնօրէն Պ. Բիոզի և երրորդ կարգի Մէճիտիէ երկրորդ տնօրէն Պ. Կորանի։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Նախարարաց Խորհուրդն երէկ իւր սովորական նիստը կազմեց և կարեւոր խնդիրներով զբաղելով, իւր խորհրդակցութեանց արդիւնքը տեղեկագրով մը մատոյց Վեհ. Սուլթանին։

Պետական Խորհրդոյ նախագահ Բարձր. Արիֆի փաշա և Կրթական Նախարար Վասֆ. Միւնիֆի փաշա անձնական տկարութեան պատճառաւ չկրցան ներկայ գտնուիլ։

Նախարարաց Խորհուրդէն յետոյ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն ու Արտաքին գործոց Վեսմ. Նախարարն երկար խորհրդակցութիւն մը կատարեցին։

ՓՈՔՐ ԱՍԻԱ

Տպագրական Տեսչութիւնն այս աւուր թուրք լրագրաց միջոցաւ կը ծանուցանէ թէ Տրապիզոնէն ու Էնկիւրիէն եկած դեկտեմբեր 9 և 10 թուականն հեռագրերու համաձայն, այդ նահանգաց մէջ շնորհիւ Վ.Հ. Սուլթանին կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ։

ՕՈՒՆԱԿԱՆ ԴՈՐԾԵՐ

Օունաց Պատրիարքարանի Սինոդն ու Քաղաքական ժողովն երէկ ի Նիստ գումարուելով՝ Նկատողութեան առին Եպարքոսական վերջին թէզքէրէին ի պատասխան պատրաստեալ գիրն, որ հաւանաբար պիտի ստորագրուէր երէկ։ Ըստ տեղեկութեանց Մ.Դէպ.ի, այդ պատասխանագիր ուղղակի կայսպալատ պիտի մատուցուի։

ՆՈՐ ԾՐԱԳՐԵՐ

Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան մասնագէտ խորհրդական Պ. Կալան քննութեան առած է երկու ծրագրեր, որով մենաշնորհ կը խնդրուի Պրուսայի մէջ թրամվէյի գիծ մը շինել Սէտ Պաշը անուն տեղէն մինչեւ Զէքիրկէ։ Այս ծրագրերէ մին մատուցած է ձէմիլ պէյ, եղբայր Ելմրտական Նախկին Նախարար Զիւհտի փաշայի և միւսն՝ վաճառական Ֆիլիբիս էֆէնտի։ Ասոնք մատուցած են նաեւ այդ առթիւ կնքելի պայմանագրութեան և յանձնառութեան տետրի պատճէնները։ Ֆիլիբիս էֆէնտի մատուցած է շինուելիք թրամվէյի գծին մէկ ընդարձակ քարտէսը։

* * *

Ադրիանուպոլսոյ մէջ շինուելիք թրամվէյի գծին համար երեք խնդրարկուք ներկայացած են, մին Ռումելիի երկաթուղեաց ընկերութեան ընդհանուր քարտուղար Պ. Թուքա, երկրորդը՝ Պէյկրատի օսմանեան դեսպանատան առաջին քարտուղար Սէրվէթ պէյ և երկրորդն Ադրիանուպոլիս գըտնուող օտարազգի պաշտօնեայ մը, որ արդէն տասը տարի առաջ միեւնոյն խնդիրն ներկայացուցած էր։

Պետական Խորհուրդն այդ խնդիրը Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան վերադարձուցած է այդ մասին հարկ եղած քննութիւնները կատարելու համար։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Երէկ գիշեր իտալական դեսպանատան մէջ շքեղ հացկերոյթ մը տրուեցաւ, որուն ներկայ գտնուեցան Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Քեամիլ փաշա, Արտաքին գործոց Նախարար Վեսմ. Սալիա փաշա, Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Էսեմ. Սաբութիւն փաշա, դեսպանք ոմանք եւ Բերայի բարձր դասուն պատկանող ընտանիքներ։ Սեղանէն յետոյ ցայդհանդէս մը տրուեցաւ, որ տեւեց մինչեւ գիշերուան ժամ 8։

ՄԱՂԱԹԻՈ

Կայս. բժշկական ընկերութեան դիւանը գիր մը մատուցած է առ Մեծ-Եպարքոսն, Ն. Բարձրութեան ուշադրութիւնն հրաւիրելու համար ծաղկախտին վրայ որ քանի մը տարիէ հետէ մեծաւն հանդամանք մը առած է ի Կ. Պոլիս, և սոսոսիկ կոտորած կընէ։ Այդ տարափոխիկ և համաճարակ ախտն անհետացուցնելու համար երեք միջոցներ կան. Ա. ծաղկախտէ բռնուողները արգելուլ ամեն յարաբերութենէ. Բ. ծաղկախտէ բռնուող անձանց բնակարաններն ինչպէս նաեւ անոնց դոյքը մաքրել հականեխական դրութեամբ. Գ. մայրաքաղաքիս բոլոր բնակիչները պատուաստել և կրկնապատուաստել առանց բացառութեան։ Փարձ ցոյց տուած է թէ ասոնք ամենէն ապահով միջոցներն են բնաջինջ ընելու համար այդ սոսկալի ախտը որուն բազմաթիւ անձինք զոհ կ'երթան ամեն տարի ի Կ. Պոլիս։ Օրինակ Գերմանիան որ այս եղանակաւ ազատած է անկից, վասնզի ծաղկախտը բոլորովին անհետացած է այժմ այդ երկրէն։ Բժշկական ընկերութեան դիւանը կը խնդրէ ուրեմն Բարձր. Մեծ-Եպարքոսէն որ հաճի անօրինել զարժանն՝ այս փրկարար միջոցներու գործադրման համար։

ԱՑՏԸՆԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութիւնը Բ. Դրան մատուցած է Այտընի երկաթուղւոյ գիծը մինչեւ Քօնեայ երկարելու համար իրեն ներկայացեալ պայմանագրի ու յանձնառութեանց տետրի ծրագրերը։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հեռագրական տեղեկութեանց համաձայն, դեկտ. 11ին եւս Հայէպի մէջ հնտախտի դէպք չէ պատահած. Էտրիպի մէջ դեկտեմբեր 10ին հնտախտէ մէկ մահ պատահած է, 10ին ու 11ին՝ Այնթապի մէջ՝ 5 ու Քիլիսի մէջ՝ 2։

Դեկտեմբեր 10ին Ատանայի մէջ հնտախտէ երկու հոգի մեռած են, իսկ 11ին որ և է դէպք չէ պատահած։ Ատանայի ձէպելը Պերէքէթի գաւառի Օսմանիյէ գաւառակին մէջ մէկ քանի օրէ ի վեր հնտախտ երեւան ելած և մահեր պատահած ըլլալով, այդ գաւառակ շրջայի ներքեւ առնուած է։

Ցիարպէքիրէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Սեվերեկ գիւղաքաղաքին մէջ մարդ մը հնտախտէ բռնուելով մեռեր է և առաջուընէ բռնուած երեք հիւանդներ եւս դարմանուելու վրայ են։ Այդ գիւղաքաղաքի շրջակայ մէկ քանի գիւղերու մէջ եւս հնտախտ երեւան եկնելով, մահեր եւս պատահած են։

ԲԵՐԱՅԻ ԽԱՂԱՐԱՆՔ

Ի պատասխանի Ոստիկանութեան նախարարութեան այն զեկոյցին՝ որով կը հրամայուէր փակել ռուլէթի սրահներն և այլ խաղարանները, Բերայի կառավարչութիւնը յայտարարած է թէ իւր իրաւասութեան տակ գըտնուող արուարձանին մէջ ո՛չ մէկ խաղարան կայ բաց։

ՄԱԽՍՈՒՍԻ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Սպարապետի Դուռը երկու հէվալէներ յանձնած է Մախսուսէին, 3000 ոսկւոյ գումարի փոխարէն զոր այդ վարչութիւն կը պահանջէ ի հաշիւ զինուորական փոխադրութեանց։ Այդ երկու հէվալէներ տրուած են երկու նահանգաց վրայ, Օսմ. կայս. Պանքայի հրամանին։

«ԷՐԹՈՂՐՈՒԼ»Ի ՆԱՒԱԲԵԿԵԱՎ

Մայրաքաղաքս հասած հեռագրոյ մը համաձայն, այն երկու ճարոնական մարտանաւք, յորում կը գտնուին ընկղմեալ Էրթուղրուլ մարտանաւէն ազատուած վեց սպայք և 64 նաւաստիք, երբ՝ Բոռ Սայիտ ժամաներ են, կայս. Իշէ-Դէն չոգենաւին հրամանատար Բիզա պէյ ճարոնական մարտանաւերէ մին դնացեր և իրեն քով գտնուած գրութիւնները յանձներ է մարտանաւու հրամանատարին։ Բիզա պէյ՝ Վեհ. Սուլթանի կայս. բարեւներն հաղորդեր է ազատեալ սպայից ու նաւաստեաց, որք բարեմաղթութիւններ ըրեր են վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին։ Նոր դենանաւ ու մարտանաւք յետոյ ճամբայ ելեր են մայրաքաղաքս գալու համար։

Ճարոնական մարտանաւերու հրամանատարն իւր հետ կը բերէ իւր վեհապետին մէկ նամակն ինչպէս նաեւ թանկագին նուէրներ Վեհ. Սուլթանին մատուցուելու համար։

Զինուորական Քննիչ Ծանձնաժողովոյ անդամներէ նաւային միրլիվա Հաղդը փաշա նախընթաց իրիկուն կայս. Թ-էֆ-չոգենաւով Պէյքիքա ուղեւորեցաւ, ընդ առաջ ճարոնական մարտանաւերուն։

Ճարոնական մարտանաւաց Ցարտանէլի նեղուցէն անցնելուն համար հարկ եղած կայս. Ցէրմանը եղած է և կը յուսացուի թէ այդ մարտանաւք ուրբաթ իրիկուն կամ շաբաթ առաւօտ Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանեն։

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ ՋՈՒՐԵՐԸ

Պետական Խորհրդոյ մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է մայրաքաղաքիս անոյշ ջուրերու վարչութիւնն աւելի կանոնաւոր վիճակի մը մէջ դնելու համար։

Ծանձնաժողովը որոշած է որ մայրաքաղաքիս ջուրերու վարչութիւնը գործադրէ այն օրէնքն զոր Փարիզու արուեստահանդէսին մէջ ջուրերու համար յատկապէս գումարեալ ժողովը ընդունած էր։ Նոյնպէս բերել տալ այդ ժողովոյ կողմէ ի Փարիզ հրատարակեալ տետրակն և միանդամայն այդ մասին կատարեալ տեղեկութիւններ առնուլ Տէրքոսեան և Սկիւտարի ջուրերու ընկերութիւններէն։

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը յանձնարարած է Պետական Խորհրդոյ նախագահին և Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան որ այդ առթիւ բանակցութիւնք կատարուին այս վերջնոյն և յանձնաժողովին միջեւ։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ ՎԵՐԱՑԵՍՔՈՒԹԻՒՆ

Այս երկուշաբթի օր մաքսատան մէջ վերատեսուչ Հասան Թէհմի փաշայի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը ի նիստ գումարեցաւ, զոր կը կազմէին մաքսատան բարձրաստիճան պաշտօնատարք ոմանք և նիստը տեւեց մինչեւ գիշերուան ժամ 2½։

Ծանձնաժողովը խորհրդակցութիւններ կատարեց ի մասին օտար երկիրներէ բերուած բէվոլվըրներու և այլ զէնքերու, որոց մուտքն արգիլուած է։

Ծանձնաժողովն որոշեց այդ կարգի զէնքերէ մէկ քանիին ինչպէս նաեւ մինչեւ 12 հարիւրորդամեայ տրամագիծ ունեցող բէվոլվըրներու մուտքն արտօնել, մաքսատուրք մը առնուելով, իսկ անկից վեր եղող բէվոլվըրներու և ուրիշ զէնքերու մէկ քանի տեսակին մուտքն արգիլել։

Այս որոշումի տեղեկագրով մը մատուցուած է Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին։

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ կայսպալատն մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է հրդեհի դէմ հարկ եղած գործնական միջոցներն որոշելու համար։ Սոյն յանձնաժողովոյ կողմէ սարքուած որոշմանց մէկ քանին Բ. Դրան հաղորդուած են, որոց գործադրութեան համար Պետական Խորհրդոյ մէջ եւս ուրիշ յանձնաժողով մը կազմուած է։

Այս երկրորդ յանձնաժողովն եւս ի մէջի այլոց որոշած է ի Պոլիս Պին Պիր Տիրէք կոչուած մեծ նկուղը նորոգելով այնպիսի միճակի մը վերածել, որ կարող ըլլայ ամբողջ ջրով լեցուիլ։ Պէյազիտի հրապարակին մօտ գտնուած ջուրի ամբարանոցն եւս այդ նպատակաւ նորոգել։ Պոլսոյ արուարձանաց մէջ գտնուած բոլոր նկուղները ջրով լեցնել, այդ առթիւ ջուրերու ընկերութեանց հետ բանակցիլ ու որոշման մը յանգիլ և թէ՛ այդ նկուղներու և թէ՛ ջուրերու ընկերութեանց կողմէ հաստատեալ հրդեհի յատուկ խողովակներու բանալիները յանձնել ամենէն մօտը գտնուած ոստիկանութեան պահականոցներու և կամ զինուորական պահականոցներուն, որպէս զի ի հարկին երբ հրդեհ ծագի՝ կարելի ըլլայ հարկ եղած անմիջական օգնութիւններն հասցնել։

Պետական Խորհրդոյ նախագահն յանձնարարած է Աշեւորական ու Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան, այս նպատակաւ անմիջապէս բանակցութեանց ձեռնարկել ջուրերու ընկերութեանց հետ։ Պետական Խորհրդոյ նախագահին կողմէ այս առթիւ Բաղաքապետութեան եւս գրուած ըլլալով, Բաղաքապետութեան ժողովոյ անդամներէն Հաճի Բեհամիլ էֆէնտի Հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնատուրը գնացած է բանակցութեանց համար։

Թէ՛ կայս. պալատն և թէ՛ Պետական Խորհրդոյ մէջ կազմուելիք յանձնաժողովք կը շարունակեն իրենց խորհրդակցութիւններն և ի մօտոյ թէ՛ նախագէս և թէ ի վերջոյ տրուած որոշմունք գործադրութեան պիտի դրուին։

ՍԿԻՒՏԱՐ-ԴՈՒՏԳԻԻՂԻ ՋՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ առաւօտ հանդիսաւորապէս տեղի ունեցաւ Լիկէօք Սուի՝ այդ տեղէն Սկիւտար և Գալաթա գիւղ ջուր բաշխելու համար կազմեալ ընկերութեան աշխատութեանց սկզբնաւորութիւնն։ Ներկայեալներ գինուելէ և Վեհ. Սուլթանի կենաց և բարօրութեան համար աղօթքներ կարդացուելէ յետոյ, ձեռնարկուեցաւ փակոցի (barrage) շինութեան, ընդ անօրէնութեամբ ճարտարագէտ Պ. Պաղէլիի։ Սոյն արարողութեանց ներկայ էին Զէրքէզեան էֆէնտի՝ ի դիմաց Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան և իրը կոյս. պատուիրակ ջրի ընկերութեան մօտ, Շղեւանվարտի սամանեան հիւպատոս Պ. Ախաէնիդէն, Պ. Սիմոն և Պառոն տը Վանտէօվրէ, վարիչք ընկերութեան, և այլ հրաւիրեալք։ Աշխատութիւնք փութով առաջ պիտի տարուին, որպէս զի կարենան աւարտիլ մէկ տարիէն։ Բոլոր մեքենայներն յանձնարարուած են ի Գերմանիա։ 6,000 քառակուսի կանգուն մակերեսոյթով դեղնի մը վրայ պիտի հաստատուին ջրի զտման մեքենաք, և ամբողջ աշխատութեանց ծախքը պիտի ըլլայ չորս միլիոն ֆրանք։

Ընկերութեան մասնագէտ տնօրէնն է գերմանացի ճարտարապետ Պ. Ժէնք և գլխաւոր ճարտարագէտ Պ. Վէկէթի։

Այս ջրաբաշխական ընկերութեան մենաշնորհն, ինչպէս յայտնի է, կը պատկանի Ազն. Կարապետ էֆ. Սրվանձտեանի։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԵՑ ԵՐԿՐԱՁՈՒՔ

Յայտնի է թէ մենաշնորհով շինուելիք երկաթուղեաց և այլ այլ կարգի մեծամեծ շինութեանց մէջ զործածելի երկրաչափը մենաշնորհի տեսարց կողմէ կ'որոշուէին։

Արդ, ըստ տեղեկութեանց Թ-ղէի, որոշուած է որ յետ այսորիկ այդ կարգի շինութեանց մէջ զինուորական երկրաչափներ գործածուին, որով ասկից վերջը արուելիք մենաշնորհներու պայմանագրութեանց մէջ այս կէտ առանձին պիտի նշանակուի։

* * *

Թուրք լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Բաղաքապետութեան ընդհանուր քննիչ Սալահէտտին պէյ հարցաքննութեան ենթարկած է Բերայի թաղապետութեան չավուշներուն պետ Նուրի էֆէնտին, որ թոյլատուու ընթացքի մը մէջ գտնուած է կեղծ երաշխաւորագրոյ մը խնդրոյն առթիւ։

—Սերատիայէն կը գրեն թէ տեղական կառավարութեան կողմէ զրկուած պաշտօնեայք սպանեալ են Աբդիլքման անուն աւազակ մը, որ անցեալները Սամսոնի բանտէն փախած էր և այդ կողմերը կ'ապաստակէր։

—Բժշկական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ ազգային բժշկական վարժարանին մէջ, յիսնոր Քարու, երկու սենեակներ յատկացուած են մին արանց եւ միւսը կանանց համար և թէ բաց ի ուրբաթէ ու կիրակիէ ամէն օր ժամ 6էն 9 հոն դիմող հիւանդք պիտի դարմանուին։

—Հ-էլէ-ի կ'իմանայ թէ Սիրքէճիի Նամակատան տնօրէն Մառթիւ էֆէնտի ինչ ինչ գեղձուներ գործած ըլլալով, հրաժարեցուցուած է։

—Միջերկրականի գերմանատան նաւատորմին զրահաւորներէն «Ցիրիէտերիխ—Քարլ» այս կիրակի օր խրած ըլլալով ի Քալոնիա, Միտիլիէն 12 ժամ հեռաւորութեամբ, դեր ծովակալ Շրէօտէր նոյն երկոյին Բէֆէյ մարտանաւուով մեկներ է այդ կղզիէն, անձամբ արկածի վայրն երթալու և հսկելու համար ազատման գործողութեանց։

Սակայն այդ մարտանաւ տակաւին ազատուած է չըլլալով, Մէհէմէտ չոգենաւն անդ դրկուած է հարկ եղած նաւաստիներով ու գործիներով։ Հեռագրական տեղեկութեանց համաձայն, այդ մարտանաւ մինչեւ երկկ իրիկուն ազատուած չէր։ Կ'ըսուի թէ խրած տեղն ժայռոտ ըլլալով դժուարութեամբ պիտի հանուի։

—Հիճազի նահանգին արեւելեան կողմը բնակող Իպնիւրրէշիտ և Իպնիսսուա ցեղերու մէջ անցեալները կռիւ մը տեղի ունեցեր է. սակայն Մէկքէի Էմիրին կողմէ ձեռք առնուած միջոցներու շնորհիւ առաջքն առնուեր է։

—Բուսէլիի երկաթուղեաց ընկերութիւնը Սիրքէճիի կայարանին մօտ նոր շէնք մը պիտի շինէ շահագործման ընկերութեան վարչութեանը համար։ Այս շէնքի յատակագիծը մատուցուած է Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան եւ կ'ըսուի թէ կառուցման ծախքն, որ 160 հազար ֆրանք հաշուուած է, կէս առ կէս պիտի վճարուի կայս. կառավարութեան ու ընկերութեան կողմէ։

—Հանրային Պարտուց Վարչութեան համար նոր պաշտօնատուն մը պիտի շինուի ի Պոլիս Ոստիկանութեան Նախարարութեան հին պաշտօնատան դէմը գրաւնուած գետնոյն վրայ։ Կայս. Իրատէ մը արտօնած է այդ շէնքի կառուցումը, մատուցեալ յատակագիծերուն համաձայն։

—Պրուսայի մէջ նոր հրատարակուած Սէ-էյ անուն թուրքերէն լրագիրը իւր առաջին թուոյն մէջ կարգ մը տեղեկութիւններ կը հրատարակէ՝ նահանգին մէջ մետաքսագործութեան և այլ արհեստից զարգացման համար ձեռք առնուած միջոցներուն վրայ։ Ըստ այդ լրագրոյ, Պրուսայի նահանգին մէջ 1300 գործարանք կան զանազան արհեստից յատուկ և 65 մետաքսի գործարանք։ այս վերջինք տարին 2000 հակ մետաքս կը յղեն յԵրեւան, իւրաքանչիւր հակը 78 ական օքա։

—Ադրիանուպոլսոյ կուսակալն ձեռնարկած է թումբեր չինել Մարիցա և Արտէ գետերուն երկու կողմն, արգիլելու համար ողողումները։ Կուսակալն այժմ կը բանակցի Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան հետ հայթայթելու համար հարկ եղած ծախքն, որ 50.000 ղրուշի կը հասնի։

—Կայս. հրամանաւ Իսմիր Ապաիւրգաէր զատ Ֆէրիգ Մուհիտտին ու Մէհմէտ փաշաները, կայս. Թիկնապահաց կարգը դասուած են։

—Եղեռնագատ ատենին նախագահ Վասրգ էֆէնտիի թոռը՝ Թալաթ պէյ, վեց տարեկան, որ մէկ քանի օրէ ի վեր հիւանդ էր, երէկ մեռաւ և յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ մեծ հանդիսիւ։

—Ուզուն Զարչուի կողմը Ֆիճանէնը խան բնակող պարսիկ մը երէկ իւր ըվոլվէրը մաքրած պահուն, հրազէնը կրակ առաւ և պարսիկը ծախ կողէն վիրաւորեցաւ։

—Թէքիրտաղի Ջրանկիրներէն Քիւրտ Մէհմէտ երէկ ի Գասրէ Փաշա Խուրշիտ անուն ուրիշ ջրհանկրի մը հետ կռուի բռնուելով դաշոյնի երեք հարուածներ տուաւ այս վերջինին և երբ փախչիլ կը փորձէր ձերբակալուեցաւ։

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՅԻ

Պ. Մարսի թատերական խումբը, ներկայ եղանակին մէջ առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուցանէ այս գիշեր

LE BARBIER DE SÈVILLE
ԱԼԷՎԻԼԻ ՍԱՓԻՐԸ

Ռոսինիի հռչակաւոր օբէռա-գոմիքը, շարս արարուածով։ Նոր պատիժն Պ. Բորլի պիտի մասնակցի այս ներկայացման, ստանձնելով Ֆիկառոի դերը։

Պ. Բլոտիսի խումբին կատակերգակ Պ. Գոնէլլի հեռագրաւ մայրաքաղաքս հրաւիրուած է, Պ. Մարսի խումբին մէջ ընդունուելու համար։

ԹՐԱՄՈՒԻՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Կը ծանուցուի թրամուէյից ընկերութեան բաժնետերաց թէ, որոշմամբ վարչական խորհրդոյն, տոկոսի թիւ 37 կը տրուի, մէն մի բաժնեթղթի համար 25 ղրշ ոսկեդրամ. պիտի վճարուի։ Կանոնական պարարտեալները կ'ընդունուին ի Հոկտեմբերի 1891 յունուար 2էն (Ն. Տ.) սկսեալ, ենթադրելով թէ ուրբաթ օրերը, միջօրէէն յետոյ ժամ 2էն 4 (Ը.

ԱԶԳ

Մայր եկեղեցւոյ Լուսաւորչեան ազգային վարժարանի համար կը խնդրուի փորձ և հմուտ դաստիարակուհի մը որ ըստ բաւականին տեղեակ ըլլայ նաեւ հայերէն և ֆրանսերէն լեզուներու և ձեռարուեստի։

Փափաքողք պէտք է դիմեն առ Տնօրէն Մայր վարժարանի։

1890 դեկտ. 10

ԳԱՀԱՌԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ԱՐՍԼԱՆՊԷԿ, 18 դեկտ.

Այն օր՝ որ էր 25 Նոյեմբեր, Նշանաւոր դարագլուխ եւ նուիրական օրն էր Արսլանպէկի, օր ներգործիչ երկու հակառակ զգացմանց՝ սգոյ միանգամայն եւ բերկրանաց թշուառ Արսլանպէկցւոյն, որ ժողովրդային սրտից մէջ իրերաց կը բախէին։ Սգոյ՝ զի այն օր կը նորոգուէր անիծեալ յիշատակն 1886 Նոյ. 22 սոսկալի հրդեհին եւ անհանգուժելի տառապանաց, յորում առաւել քան հինգ հարիւր ընտանիքէ բաղկացեալ հայկական գիւղ մի յանգոյութիւն դատապարտեցաւ, և ոչ ոք կը յուսայր թէ այլ եւս իւր գոյութիւնն կ'ստանայ։ Իսկ օր բերկրանաց, զի կը փայլէր գուարթութեամբ յերեսս ամենեցուն յիշատակ լիութուն պտղառելի գումարի երեք հազար օսմ. ոսկիներու, որ էր անհատական պարգեւ Օգոստափառ Սուլթան Համիտ ամենողորմ կայսեր եւ աշխարհակալն Նախարարաց, եւ որով միայն վերականգնեցաւ Արսլանպէկ։

Մինչ գիւղիս ժողովուրդն այս բերկրալից յիշատակօք կը հրճուէր, եւ ահա նոյ. 29 հինգշաբթի օրն մեծ եւ անդարմանելի կորուստ մը ունեցաւ յանձին Մը-կըրտիչ էֆ. Տր. Կարապետեանի, Հանգուցեալը տեղւոյս Քէշիշեանց գերդաստանին պետ եւ աւագ անդամն էր, որդի Տր. Կարապետ Քահանայի Քէշիշեանց, որ Մարուանի Հաճի գիւղէն ընտանեօք աստ գաղթեալ էր։

Հանգուցեալը Նիկոմիդիոյ արքունի ասուեայ գործարանին պլտոյից ամբարանոցի գրագրութեան և տեղական կառավարութեան Դուռն կազմեալ ժողովոյ անդամակցութեան պաշտօնները վարեց։ Հոգելոյս Տատեան Յովհաննէս եւ Պալեան Կարապետ պէյերուն համակրութիւնն գրաւած էր գործունէութեամբ, մանաւանդ վերջինն՝ Ազգին նուիրած Եալովայի ագարակաց վերատեսչութեան պաշտօնին մէջ հաւատարմապէս ծառայեց։ Իբրեւ ազգային գրեթէ ընդ միշտ ժողովրդեան քուէից բացարձակ առաւելութեամբ տեղւոյս թաղ. խորհրդոյ Ատենապետութեան պաշտօնն ուղղամտութեամբ ի գործ դնելու։ իւր մահուամբ թափուր մնաց երեսփոխանական աթոռն, յորում տասն եւ հինգ տարեաց հետէ անընդհատ Ազգ. Դաւ. Վարչութեան ընդհանուր ժողովոյն մէջ կը բազմէր իբրեւ ներկայացուցիչ Արսլանպէկի ժողովրդեան։ Տեղւոյս երկսեռ վարժարանաց յառաջդիմութեան ջանադիր էր, այնպէս որ ամբողջ տարի մի աղջկանց դասատուի թոշակն յանձնէ վճարեց, վարժարան իւր մի սեփական տունն յատկացուցանելով։

Սոյն գովելի ձիրքերով օժտեալ անձնաւորութիւնն՝ անտարակոյս բաց ի հեռաւորաց՝ նա մանաւանդ գիւղիս ժողովրդեան սիրելի և հետեւաբար հայր հասարակաց ճանչուած էր, ամեն յարգանք կը վայելէր առ հասարակ ծերէն և երիտասարդէն, որք առ հանգուցեալն տածած երախտագիտութեան իբրեւ վերջին փոխարինութիւն և ապացոյց փափագանօք ամիսներեցին ողբացելոյն մարմնին մատան մօտ պատրաստեալ դամբարանին մէջ։ Հոգելոյս էֆ.ի վերջ կոյս կենաց մի հիւանդութեամբ տառապելով անտի ազատելու համար թէպետ ամեն բժշկական դարմանք կատարուեցան, և բժիշկն առնթեր անկողնոյն միշտ կը հսկէր, սակայն ամեն ջանք և աշխատութիւնք ի դերեւ ելնելով, հինգշաբթի յանկած մահուան սարսուռով յափշտակեցաւ աստի ի հասակի 68 ամաց, յանմիթար սուգ համակելով այրեցեալ ամուսնին, զաւակունք և բոլոր հասարակութիւնն իսկ։ Հետեւեալ օրն որ էր 30 Նոյ. ի 10 երեկոյացեալ ժամու ուրբաթու յուղարկաւորութեան հանդէսն տեղի ունեցաւ։ Կրօնական արարողութեանց կատարման կը նախագահէր Նիկոմիդիոյ Արժ. Մերուշազարդ Տ. Յարութիւն քահանայն, որում կ'ընկերանային Պարտիզակցի Արժ. Տ. Մկրտիչ և Տ. Ներսէս քահանայք, և Օվանգի Արժ. Տ. Արիստակէս և տեղւոյս երեք քահանայ հարք։ Հանգուցեալն ընակարանէն մինչ ի գերեզմանատուն խռնեալ էր բազմութիւն ազգաց եւ կանանց, և համայն բարեկամաց որք Նիկոմիդիայէ, Պարտիզակէ, Օվանգէ և այլ մօտակայ գիւղօրէից փութացեր էին իւրեանց վերջին համակրանքն արտայայտել։

Ի յիշատակի հոգեհանգստեան մեծահաւատ հանգուցեալն մատուցեալ յատուկ պատարագին յաւարտն՝ գիւղիս քահանայներէն Արժ. Տ. Մկրտիչ քահանայ Նալպանտեանց դամբարանական մի խօսեցաւ, յորում մի առ մի մատնանիշ նկարագրեց և հռչակեց հանգուցեալն կըրթասիրական, կրօնական և բարեպաշտական բարեգործութիւնքը։ Նոյնպէս համիմաստ դամբարանական մի արտասանեց Նազարէթ էֆ. Տր. Յովհաննէսեան, Արմաշու ժառանգաւորաց վարժարանի նախկին աշակերտներէն։

ՄՈՒՍՈՒԼ, 28 Նոյմ.

Անձնական գործոց պատճառաւ աստ այցելած ըլլալով, կիւրակէ օր իրրեւ հայ Լուսաւորչական՝ Ս. Եկեղեցի երթալով՝ տեսայ փոքրիկ մատուռիկ մը խիստ խեղճուկ, ուր մի քահանայ հոգեւորապէս կը մխիթարէր տեղւոյն ազգային. այս քաղաքի բուն բնակիչ հայերն այժմ գրեթէ 15—20 տուն է կը բաղկանան, թէ պաշտօնեայ, թէ արհեստաւոր և թէ վաճառական, պանդխտով հանդերձ հազիւ թէ 30—40ի կը յանգի հայոց թիւը։ Նոյն կիւրակէ աւուր եկեղեցական արարողութիւնք՝ խիստ տխուր տպաւորութիւն մը ըրին վրան։ երգեցողութիւնք ու ասացմունք այնքան տարօրինակ էին որ կարծեցի թէ ինձ անծանօթ երգերու ձայներ կը հնչէին առկանջներուս։ Վերջապէս յետ աւարտման Ս. եկեղեցւոյ տեսակցեցայ քանի մը անձանց հետ և հարցուցի իրենց թէ, ո՞ւր են հայ ժողովուրդ և ո՞ւր է վարժապետ, ո՞ւր են հայոց մանկունք։ մինչդեռ մենք ի հեռաստանէ կը լսէինք այս քաղաքիս բազմամարդութիւնն և ծաղկեալ վիճակ մը ունենալն թէ արհեստիւ, և թէ վաճառականութեամբ, և թէ Լուսաւորչական հայ ժողովրդոյ շատութիւնն՝ յորմէ կը յուսայինք բարեկարգ վարժարաններ ուսումնական վարժապետք և աշակերտներ։ ու քաղցրանուագ եկեղեցական երգեցողութիւններ։ այժմ մեր լսածին և յուսացածին ընդհակառակն կը տեսնեմք ու կը զարմանամ, կը խնդրեմ որ հաճիք փոքր ի շատէ տեղեկութիւն մը տալ որով լուզեալ զաղափարս հանդարտեցնեմ։ Պատուաւոր ազգային մը (կարծեօքս այս անձը պանդուխտ վաճառական մը ըլլալու էր, որ շատոնց ի վեր հոն գտնուելով այս քաղաքացւոց ամեն գործոց հմտութիւն մ'ունէր) սապէս պատասխանեց։

«Արդարեւ ըսածներնիդ ճշմարիտ էին ժամանակին, և այս տեսած հայ ժողովրդեան մնալուն ալ շնորհակալ և գոհ եղիք։ որովհետեւ, այն ձեր լսած հայոց բազմութեան հազիւ մէկ վեցերորդ մասն մընացին, ոմանք Աստրիանցացան, ոմանք Քիլտանիացան, ոմանք Քաթոլիկացան, ոմանք Բողաքականացան և ոմանք ալ գաղթեցին այլ և այլ տեղեր։ որոյ պատճառն ուրիշ բան չէր, բայց եթէ չունեցան՝ և չի կարողացան ունենալ մի բարեկարգ վարժարան, որուն մէջ աւանդուէին այլ և այլ լեզուագիտութիւնք, ինչպէս են ուրիշ ազգաց վարժարաններն, մայր. լեզուն Տաճ. և գաղղ. հոնդերձ սոցա ճիւղերովն։ միանգամայն եկեղեցական երաժշտութեամբ և կրօնագիտութեամբ։ գէթ այս կէրպով ժողովուրդը կարծեմ չէր բաժնուիլ Ս. եկեղեցւոյ ծոցէն, տեսնելով վարժարանին բարեկարգութիւնը։ Այլ նկատելով որ իրենց գաւակաց դասատիրակութիւնն, ուսմունքն խակ պիտի մնան, ակամայից բռնադատուելով հարկադրեցան իւրաքանչիւր ոք խրկել իրենց գաւակունքն օտար վարժարաններ։ Աւելի ցաւալին այն է, որ՝ ասի իրենց պատեհ առիթ մը սեպելով, օտարակրօն հայեր սկսան նորահաս հայ երիտասարդաց ծնողքն համոզելով խնամութիւն հաստատել, աղջիկ տալ և առնել, այսպէսով քիչ ժամանակին մէջ մեր եղբարք հաստատուեցան մնացին անոնց մէջ՝ բաժնուելով այս ժողովրդեան խմբէն։ Շուկան տեսնուած բոլոր արհեստաւորք, ոսկերիչք, պղնձագործ, վաճառականք բնիկ տեսցի կարծուածներն՝ այլ եւ այլ կողմերէ գաղթած հաւաքուած են։ Թոխատցի, Կեսարացի, Սըվազցի, Մալաթիացի, Կարնեցի, Քարբերդցի, Տիարպէքիրցի և։ ոմանք ընտանեօք և ոմանք առանց ընտանեաց, հոս ամուսնանալով տեղացի կարգն անցած են։ ուստի միւս ազգերն այս աստիճան առաւել բազմացած ու զարգանալով աճումն գտած են։

Մեք այժմ այնպէս կը կարծեմք և կը հաւատանք, եթէ՝ մեր դպրոցն ու եկեղեցին բարեկարգուին, հաւաստի եղիք որ այն մեր երամէն բաժանեալ բոլոր հայ սերունդն վերստին պիտի դառնան Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ ծոցը։ ցաւալին այն է որ չունինք մեր մէջ սուր գրիչ ունեցող մի ոք, որ այս պարագայից վրայ ակնարկ մը նետելով ի կիր առնու և լրագրաց յօդուածներ տայ։ խեղճուկ և անօգնական ինուէիացւոց վարժարանը պէտք է բացուի։ բաւական կը համարիմք միայն գէթ որ նախակրթարան մը հաստատուի։»

Արդ, վերոյգրեալ պատմութիւնն լսելով սրտիս ցաւերը կրկնապատկեցան ուստի պարտ անձին համարեցայ զայս ի գիտութիւն Ազգային Պատրիարքարանի ուղղել, Աբէ-Եւլի մէջ հրատարակուեան խնդրանք։ Երբ խօսակիցս կը նկարագրէր ինձ վերոյիշեալները, տեղւոյս ազգայինք ապշած մտիկ կ'ընէին, բայց չէին հաւնար մեր խօսակցութիւնն, որովհետեւ իրենք արարերէն լեզուն միայն կը խօսակցին, եւ բոլոր եղած խօսակցութիւնք իրենց կը թարգմանուէին։ ի վերայ այսր ամենայնի, այն աստիճան ուրախ կ'ըլլային՝ իրենց զգացած ջերմ երանգն ու փափաքին անկարագրելի էին։

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴ ՄԸ

ԶԻՆԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Ներկայս կը քաղենք ի Զինաստան եղած ուղեւորութենէ մը, ուր կան և կը վխտան այլ և այլ հետաքրքրաշարժ պատրագայներ նոյն երկրի բարուց, սովորութեանց, ծիսական և ընտանեկան արարողութեանց, տեղւոյն գրից և ժողովրդոց վրայ բնական և գրական հանգամանքներու զարմանալի նկարագրութիւններ։

Շուշանի մէջ գտնուելովս անակնկալ երջանկութիւն ունեցայ բազում ամուսնութիւններու հանդիսատես լինելու, սակայն այդ արարողութիւնները նկարագրելէ առաջ, պատշաճ կը դատեմ՝ քանի մը խօսք ընել նշանաւորեան վրայ։ Հաղուադէպ չէ որ ամուսնութիւն մը նախասահմանուած ըլլայ՝ միանալիք զոյգ մը ամոլից նոյն իսկ ծնողներէն առաջ։

Արդ, երկոքին մայրեր դրաւոր խոստում կ'ընեն թէ՝ երբ օրին մէկը, մէն մանչ, և միւսը աղջիկ մը ծնանին, զանոնք իրարու հետ կարգեն։ Յաճախ կը տեսնուին տասնամեայ աղջկունք, որք ամուսնացած են արդէն, և ամօթահար կ'ըլլան անոնք որք տան և հինգ տարեկան եղած են և չեն ամուսնացած։ Այդ տարիքին մէջ, ազնուատոհմ մանկամարդուհի մը երբէք յանձընառու չը լինիր հայրական տնէն դուրս ոտք կոխել, և մինչեւ անգամ իր ծնողաց եկող այցելուներուն իսկ կ'զգուշանայ երեւնալէ։

Աղջկան ամուսնութեան ժամանակը կը հասնի, առանց իսկ նշանածին երեսը տեսած լինելու։ Այդ միջոցին երկուստեք փոքրիկ ընծայներ կը ղրկեն միմեանց, որ յաճախ կամ սովորաբար պտուղ կամ խմորեղէն կ'ըլլայ, հետն ունենալով խորոված անխուսափելի խոզը, որ չինական բոլոր հանդիսաւոր արարողութեանց մէջ անպատճառ պիտի դտնուի։ Բայց ասոնք տակաւին հիմնեալ նախաշաւիղներն են։ Յոյժ անպատշաճ և անհաճոյ բան կը սեպուի երիտասարդին, երբ արդէն իսկ իրենն եղած ապառնի ամուսինը տեսնելու մտադրութիւն ունենայ, ըստ որում այդ երջանկութիւնը քանի մը աւուր ետքի միայն վերապահուած է։ Բայց նախ քան զամենայն պէտք է որ իր կնկան գինը վճարէ, վասն զի ամուսնութիւնը երկու ընտանեաց միջև կողմնակի սակարկութիւն մըն է Զինաստանի մէջ։

Կնոջ մը հասարակ արժէքը երեքէն վեց հարիւր ֆրանք է, սակայն ատկէ աւելի կամ նուազ ածան ալ կարելի է գտնել՝ ըստ այն դասակարգին՝ ուր բարձրացունել կ'ելլէ իրեն մատչելութիւնը։ Ահա այս սովորոյթի պատճառաւ, գեղեցկագոյն բարեմասնութիւն մըն է հայր եղբոր մը ուղղելէ— Պարոն, որչափ հրաշագեղ է աղջիկդ, արդարեւ հազար դոլէն (ութ հազարի մօտ ֆրք.) աւելի կ'արժէ—։ Երբ սակարկութիւնը կարգադրուի, օր կ'որոշեն, որ առեն հարսնեւորք մանչուն տունը կ'երթան։ Իսկ մենք նախ և առաջ նշանած աղջկան տունը մնենք, զոր չինացի քանի մը պարկեշտ ընտանիքներ՝ հակառակ օտարականի մը ներկայութեան հասարակօրէն իրենց ազգած երկիւղին՝ չի վարանեցան ինձ բանալ, այդչափ հը զօր է, այդ արի Զինացւոյ մէջ հիւրընկալութեան սովորութիւնը։ Հարսաւոր կուգան կարմրագարդ դեսպակաւ, որ չքեղապէս պճնուած է, եւ ոսկեզօծ արձանիկներով և առեղծուածային պատկերներով ծածկուած ըլլալէն զատ՝ վրայի ծածկոյթը մեհեանի տանիքի նման կամ ոսկեզօծ թռչնով մը վերջացած է։

Ցոքնաթիւ կիներ տակաւին հարսը շպարելու, զարդարելու զբաղած են։ Առընթերակաց սեղանի մը վրայ բիւրաւոր ոսկեղինիներ տարածուած են։ Հարսին բուն մազերուն վրայ չինական հիւսուած մազեր կը յաւելուն, և ոսքերը մանրակրկիտ զնուութեան տակ կը ձգեն։ եթէ յանտիական տիոց սկսեալ սեղմուի ենթարկուած չէ, այն ասեն արուեստական «մանր ոտքի» ձեւի կը մուծանեն։

Ապա կարմիր և լայն վերարկու մը բերելով կը քողքեն հարսը։ Սոյն միջոցին պառաւ մը նշան կուտայ հեծեծելու՝ զոր կը կրկնեն բարեկամուհեաց, քերց և ազգականաց պարը, բոլոր ուժգնութեամբ պառալով, «էյ-լա, էյ-լա» և քոզքին համագոյն բեհեղ մը կ'անցունեն ուսէն խաչաձեւ։ Վայնասունք կը կրկնապատկին և պառաւները ձեռքով երեսին կը ծածկեն արցունքին պահելու համար թէեւ, բայց աւելի անոր համար որ մարդ չի տեսնէ թէ աչքերնին չոր մնացած է, ըստ որում բաժանման այն հանդիսաւոր կէտին ճշմարիտ արտասուք մոր և հարսին արտեւանաց վրայ միայն կը գտնուի։

Վերջապէս դեռատիպիթ հարսին գլխուն և երեսին վրայէն կարմիր գըլխանոց (էրիշ-ղէն) մը անցունելէ ետեւ, հարսին եղբայրներէ մին հեծեծանօք գրկելով դայն հայրական տունէն դուրս տարած միջոցին, ուրիշ մէկն ալ հարսին քովիկէն հետեւելով, մէկ քանի կաթիլ ջուր կը սրսկէ վրան։ Այս կերպով ահա մինչեւ դեսպակ կը տանին որ ամրապէս փակուած է։ Իսկ հայրը այս ամեն պատրաստութեանց անտարտարբեր հանդիսատես կը լայ։ Անտարակոյս իրեն ըրած օգտաշատ սակարկութեան դազափարը այդ փիլիսոփայական համակերպման մէջ մատ ունենալու է։

Յետոյ, դահաւորակը՝ զինքը ծածկող զարդերէն քանի մը բրոպէի համար զրկուելէ ետեւ՝ անէն դուրս կ'ելնէ։ Բայց դեսպակաբարձ հազիւ հազ ոտնէն մեկնած, և ահա փողոցին մէջտեղը կենալով, կ'սկսին արագ արագ նախ աջ կողմի և ապա ձախ կողմի վրայ շրջիլ, իբր թէ հարսին սարքանքը խեղդելու կամ զզացած վիշտն իրեն մոռցնել տալու համար։ սակայն, ինչպէս յայտնի է, նորա հեծեծանքներն այսուհետեւ առաւել կը շատցնեն։ Տունէն մեկնած պահուն մերկացուցած զարդարանքներն անմիջապէս դեսպակին վերին մասին վրայ վերստին կը զետեղեն, և թափորը ճամբայ կ'ելլէ, առաջնորդութեամբ նուագածուոյ որոնք ազատ կարմիր տաբատով հագած են։ Սոյա կը հետեւի խորոված խոզը զոր կը տանին վերամբարձ։ մեծ յարգմանակաւ։ Սոյն արտասովոր խորհրդաւոր նշանին հետեւէն կը քայեն ծընողք և բարեկամք դրօշներով և կարմիր հովանոցներով։ Հարսին դահաւորակին հետեւէն կամառիւեն կ'տարուին բազմաթիւ մատուկներ, բարձեր, ծածկոյթներ որ անոր ձորձմոյկը կը ձեւացնեն։ Քանի մը սուրհանդակուհիք կանխելով կ'ազդարարեն հարսին մերձենալը փեսին ատն։ Նատ չի քաշեր հարսանեկան դեսպակը կը հասնի և քանի մը վայրկեան կանգ կ'առնու դրան առջեւ։ Այս միջոցիս հրթիռներու մեծադղորդ սոյլ ու պայթիւններ կ'սկսին լսուիլ, ընկերակցութեամբ վայրազագան նուագարանաց անոներգաչնակ ճռինչներու և դղրդիւններու։ Երիտասարդը կը կենայ իրեն բնակարանին մէջ, և դուրսը տեղի ունեցածներուն վրայ հազիւ հազ կ'իշխէ ակնարկ մը նետել։ մինչ երկու կանայք կուգան հարսն առնուլ, զոր դեսպակէն դուրս կը հանեն, ամբողջապէս չադրին և գլխազարդին մէջ փաթաթուած, և կ'առաջնորդեն զայն նախնեաց խորանին ընդ առաջ։ Խորանին ժամ դրուած է սեղան մը որուն վրայ եսկու կերոններ կան։ Նախ փեսին հայրը կամ մեծը կը ներկայանայ, և անօթի մը մէջ երկու վառուած բարակ գաւազան դնելով ազօթքներ կը մրմնջէ։ Յանկարծ կարդացող (պոնձ) մը մօտենալով քանի մը գլուխ կ'սկսի ընթեռնուլ կարմիր դրքէ մը որ անշուշտ մէկ սուրբ գրքերին ըլլալու է։ Հուսկ ուրեմն ընդ երբար սպասուած փեսան երեւան ելնելով կը կանի իրեն հարսին աջ դին, որուն քովիկն երկու նաժիշտ կեցած են։ Հայրը կրնակը խորանին դարձուցած և ձեռները բարձր կցած յոքնաթիւ ծնրադրութիւններ կ'ընէ, ուր կը հետեւի նըմանութեամբ նաև փեսան։ Յանկարծ փոփոխութիւն մը տեղի կունենայ։ Սեղանին տեղը կը փոխուի, հայրն ու երկու նորապսակք կը ծնրադրին երեսնին դէպ ի խորան դարձուցած։ Առաջին ազօթքն հաւանաբար չատուածներու ուղղեալ էր, իսկ այժմ նախեաց հոգիները կը կարդան։ Վերջապէս ոտք կ'ելլեն, և կրօնային արարողութիւնք աւարտած են։ ուստի հարսնեւորք միահամուռ մերձակայ սենեակ կը մտնեն։ Նորապսակք կ'անհնտին մասնաւոր խուց մը, ուր մանկան կինը վրայինեներէն կը մերկանայ և զուռաչինն իւր ամուսնոյն անոյգ նայուածքին կը ցուցնեն այն երեսն որ այնչափ ընդ երկար երազել տուած էր նմա։ Այլ յայնժամ որչափ պատրանք, որչափ վրիպայոյս կը յայտնուեն ստէպ սին յուսոյ։ Քիչ մը ետքը ողամարդուհին կը տեսնուի, որոյ գալուստը նախանձառ եւ դժնեայ հանդիսականաց կոդմանէ յաճախ ոչ այնչափ մարդահաճոյական բիւրաւոր դիտողութեանց տեղի կուտայ։ Իսկ հարսը կ'սկսի նախ երեսը լուսաւառանց ականջ կախել թուելու իրեն վրայ ըսուածներուն։ Յետոյ երկու ափով երեսները կը շփէ կապարի սպիտակով (էրէ-դէ)։ Քիչ հր ետքը քանի մը կնոջ քով նստելով սնոնց անձնատուր կըլլայ, որոնք իր վրայէն ազիկութեան համայն զարդարանքները վրայէն բառնալով, անոնց տեղ կը գընեն կարգուած կնոջ զարդեր, զորս սնտուկով բերած են, օժիտը բացակցնող։ Արուեստական ծաղկանց չէնքի մը հիմը կը դնեն, որ առնուազն երկու ոտնաչափ կը բարձրանայ տիկնոջ գլխուն վրայ, գլխազարդը կազմող։ Այնինչ սոյն արդ ու զարդը լմնայ, բոլոր հանդիսականք բազմախորտակ և փափկահամակերակուրներով պատրաստուած սեղանի մը շուրջը կը նստին, և ինքնայքը կը վերջանայ հանդէսով մը՝ ընկերակցութեամբ նուագարանաց և ատպ՝ հետեւութեամբ թատերական ներկայացման մը։

ՎԻԹՐՕ—ԿԼԱՍԻԷ

VITRAUX GLACIERS

Ա Պ Ա Կ Ե Ն Կ Ա Ր

Դիւրագին! Դիմացկուն!

Բնութեան հիասքանչ տեսարանաց, ծաղկանց ու թռչնոց, ծովային ու դաշտային, պատմական ու գիտական բիւրատեսակ պատկեր եւ նկարներով, նուրբ և թափանցիկ նորահնար թերթիկներ են ամեն ծաւալով ու գնով։ Սոյն թերթիկներ հիւրասրահներու տրանց, նրբանցքներու բաժանման և ջերմանոցներու ու բարձրադիր լուսամուտներու ապակիներու վրայ կը փակցուին, որով ամեն ճաշակի և տեղւոյ յարմար գեղեցիկ զարդ մը կը կազմեն և միանգամայն տոկուն ու տեւական կ'ընեն գիւրարեկ ապակին։

Ընդհանուր ներկայացուցիչ ու վաճառական Թուրքիոյ

ԶԳՕՆ ՍԻՐԱՔԵԱՆ

Կ. Պոլիս Ճէլալ Պէյ Խան Թիւ 14-16

Վաճառատեղիք — Կ. Պոլիս, Պահճէ-Գարու մեծ մաքսի դէմ Պէն դէր Զէլիս։ — Զալաթիա Մահմուտիէ փողոց թիւ 15, թղթավաճառատուն Ա. և Օ. Քանոսեան։ — Բերա, Մեծ Փողոց թիւ 371 Նաուլեան Եղբարք։ — Բերա, Մեծ-Փողոց Լիւքսէմպուրկի մօտ թիւ 120 ժ. Լբտիւք։ — Բերա Մեծ Փողոց թիւ 136։ Քոզմա Վուշինօ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Օրացոյց. — Օսմանեան Կայսրութիւն. — Աւագանի Կայսերական Պալատան. — Նախարարք. — Պաշտօնատարք մայրաքաղաքին. — Հրամանատարք. — Կուսակալք. — Սամ. Դեսպանք. — Դեսպանք եւ հիւպատոսք օտար տէրութեանց. — Հայազգի ասիճանաւորք. — Հայրապետութիւն Հայոց. — Առաջնորդութիւնք եւ Վանքերէ. — Ազգ. կեդրոնական վարչութիւն եւայլն. — Պատրիարքութիւն Երուսաղէմի. — Առաջնորդութիւնք Թուրքիոյ եւ այլն. — Թաղորայք. — Բարեգործական եւ կրթական հասարակութիւնք. — Հասարակական Հայ հասարակութիւն. — Բողոքական Հայ հասարակութիւն. — Բժիշկք. — Փաստաբանք. — Լրագիրք. — Երկաթուղիք. — Հեռագրութիւնք եւ Թղթատարութիւնք միջազգային եւ այլն. — Դրամք. — Հայազգի ասիճանաւորք Ռուսական տէրութեան. — Նոյն Պարսկական տէրութեան. եւն. եւն. — Ծանուցումք։

ԳԻՆ 3 ՂՐՇ.

ԱԶԳ

Պէրպէրեանն վարժարանի շրջանաւարտներէն Պետրոս կարապետեան Էֆ. յաջողած է յորինել Ջաճկերէն գեղագրութեան տեսակներ որք 5 տեսակներէ կը բաղկանան և որոց 3 դարձի լոյս ընծայուած է և Պետքարք ընդ մամով են։

Առաջ ընդունելութիւն գտած են Պոլսոյ գրեթէ մեծաւաւոր և ազգային վարժարանաց մէջ, Դպրոցն և Հայոց Մ. ազգայ Լիկէ-ոմթիւն ընդունած է։ Պաւառաց շատերն ալ լցուցած են։ Գինը թէեւ 40 փարայ սակայն 1 Ղրշի գնոցոյ համար կրնայ մնանաւոր գին մը որոշ ուիլ։ Ու և է նամակ պէտք է առ Հասարեան Հայ-ելիս ուղղել։

(Պէրպէրեան վարժարանի ուսուցիչներէն Պ. Պետրոս կարապետեան)։

Կը վաճառուի ջրավաճառ Պօղոս աղայի խանութին, և Իսկիւտար Լիճարիէ ծխավաճառ Կարապետ աղայի խանութը։ 4—6

ՍՈՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՍ

Ստորագրեալս պատիւ ունի ներկայիս յանուցանել իր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ Եւրոպայի հռչակաւոր գործարաններէն այն ինչ բերել տուած է նոր և վերջին կատարելագործութեան հմտմամբ մեքենայներ, ժամանակիս պահանջմանց ըստ ամենայնի յարմար, որոնցմով կարելի է ամէն չափով և ձեւով լուսանկարներ արտադրել ի կատարեալ գոհունակութիւն ամենէն դժուարահաճ յաճախորդաց։

Մեր բազմաթիւ բարեկամք կարող են համոզուիլ մեր ըսածներուն պարզ այցելութեամբ ի մեր գործատուն, ուր կարող պիտի լինին ունենալ դիւրամատչելի գներով ընտիր և ամենամաքուր լուսանկարներ։ Առորագրեալս միշտ ամենայն կը հանձնէ լուսանկարներն առանց երկրորդական պաշտանէից ձեռքը ձգելու։

Արդէն 25 տարիներէ ի վեր մեր յաճախորդաց նկատմամբ մեր տան ունեցած բարեաց յարաբերութիւններն ինքնին բացայայտ ապացոյցներ են մեր ըսածներուն ճշդութեան։

Օգը երբ ամպոտ է, լուսանկարն երբէք տարբերութիւն չունենար։ գործատանս մէջ թէ արանց և թէ կանանց համար մասնաւոր վարսայարդար մը կը գտնուի։

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԱՀԱՏՈՒՆ
ՆԻԳՕԼԱՔԻ ԱՆՏՐԻՕՄԷՆՕ

99, Ս—լթան Պ—յ—զիտ Քէ—ֆ—ի Պ—ղը. 99
195 Կ. Պ—լիս 67—90

ԲԱՐԵԿԱՄ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ

ԴՐԲՈՑԿ ԲԺՇԿԱԿԱՆ
ԸՍՏ ՀՕՄԻՕԷԱԹԻՔ ԴՐՈՒԹԵԱՆ

Կը ծախուի Պոլսոյ ամէն Հայ գրավաճառաց, և կամուրջի գլուխն Ջրավաճառ Պօղոս և Յակոբ տղաներու քով։ Կեդրոնատեղին է Յ. Գալֆիեանի գրատուն Զագմագճիլար եսգուշ։

Ցիշեալ գրքոյկի մէջ յանձնարարեալ բոլոր դեղերը գրքոյկի հեղինակի Տօքթ. Կիրակոսեանի քով միշտ պատրաստ կը գտնուի, ի Կէտիկ-Բաշա, ուր ամէն օր մինչ կէսօր կը գտնուի իրեն դիմող հիւանդներն դարմանելու, և յետ կիսաւոր Բերայ։ (Եիւքսէք-Գալտրիրիմ, 587 թիւ)։

188 12—18

ՍՈՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՍ

ՆՈՐ

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Ի պէտս Ազգ Բարձրագոյն Նախակրթարանաց։

ՎԱՒԵՐԱՑԵԱԼ

յԱ—ռաջ. Խորհրդոյ Ազգ. Սեղան. Լիրբ-Բիւ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԱՆ ԳՐԻՉՈՎ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ազգայն առաջնակարգ մասնագէտներէն Մարգարեան էֆէնտիի աշխատասիրած և 430 երեսէ բաղկացեալ այս նոր դասագիրքն կ'ուզայ մեր դպրոցական դասագրոց շարքին մէջ կարեւոր դիրք մը գրաւել։

Արդի մանկավարժական մեթոտներու լիովին համաձայն և մեր կրթական վիճակին գործնական փորձառութեան վրայ հիմնուած այս նոր Աշխարհագրութիւնն, կը պարունակէ երկրիս հինգ մասանց (Բնական, Քաղաքական, Տնտեսական և Ընկերական) նոյնպիսի դիւրալոյծ եղանակ, պարզ ոճով և մանուանդ ճոխացեալ նորանոր ծանօթութիւններով և գործնական հրահանգներով։ Տնտեսական մասը կը պարունակէ իւրաքանչիւր կարեւոր երկրի արտադրութիւնն ու ներածութիւնը, եղեւմուտքը, հաղորդակցութեան միջոցները, դրամական տասասասութիւնները, արուեստները, եւն.

Օգտ պիտութիւնն աւելի ընդարձակ և մանրամասն կերպիւ նկարագրուած է։ Գին 6 Դաւչեկան։

Կեդրոնատեղին է Զարբարեան Դպրատունը Պէրա՝ Սուլթան Համամ։ 313 5—20

ԴԻՏԱԿ

1891 ՏԱՐԻՈՑ

Ոչ. ՀՈՒՐՉ այժմէն ԳԻՏՆԱԼ 1891 տարւոյ ընթացքն, վարժակայաց ամամուտքն և ՀՕԳՏԻՆ, քառեակ աւելի զուարճալիքներէ, վճարելով միայն Մէկ գահեկան, «Դիտակ» մը դնելու, որ կը գրաւնուի ամէն հայ գրավաճառաց քովէ։

Մարդարեան գրատունը յանձն առած է գաւառացիները Դիտակ-Արտոյտ ղրկել, եթէ թղթագրոյշ յղուի փոխարէնը։ 213 6—10

ՏՕՔԹ. ՆԷՄԼԷԹԻ, մասնագէտ կոկորդի, խաշափողի, ականջի և քթի հիւանդութեանց։

Հիւանդներ կ'ընդունի ամեն օր երեքէն մինչեւ 1։ ի Բերա, Կլավանի փողոց, թիւ 7։ 220

ՏՈՔԹ. ՍՎԻՄՆԹԷՔ

Վկայեալ Ազրազպուրկի համալսարանէն, որ տասներեք տարի էր բժշկական արուեստն ի գործ դրած է հիւանդանոցաց մէջ եւ այլ տեղեր, իւր բնակութիւնն հաստատած է ի Գալաթա գիւղ, Մեծ Փողոց Մօտայի, թ. 47, ուր հիւանդներ կընդունի ամեն օր իւր բնակարանն, կամ ժամ 12ն 2։ երկուշաբթի, չորեքշաբթի և շաբաթ օրերը ձրիաբար կը դարմանէ աղքատները, մեւնոյն ժամերուն։ 208

Օ ՊՕՆ ՇՈՒԱ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ,

ԸՆԴ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԵԱՄԲ

ՏԻՊԷՆ ԼԻՒԻԶ Բ. ԼԻՎԱՏՈՒՅԻ

226 - Մեծ փողոց Գալաթիոյ—226

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

37

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՆ ԵՒՆ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԻ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,075,212
ՀԱՍՈՑԹ 1889 ՏԱՐԻՈՑ 2,170,355

ՆՕՐԹՀՐԸՆ ԷՆՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,781,300
ՀԱՍՈՑԹ 1889 ՏԱՐԻՈՑ 989,400

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած բարեական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի հիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած գումարն 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼԻՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամագրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 22 և 22 Բ սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ կամ Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

ԻԼԱՆ

Պիր լոգ միւտտեթտեն պերու թասֆա ֆալեսէքի քեպիր մաղազալարտա շէքերմի վէ հէվասիլլը վէ թէֆերրուսթը խուսուսլարընտա քէսոզը շէօհրեթի իթմիշ օլան շիւսէյին էֆենտիզատէ ֆեազիմ էֆենտի. պու տէֆա Ամասա Շամամ ճիվարընտա ֆէթենճիլիր Գարուսընտա 17 Նիսմերլալա թիւքի մաղազասընը քիւշտա իտերէք սէնասթընը իճրա իթմէք քաբ տիր. մուտիրիէյէնին իյմալ էյլեմիկի էնվայի շէքիր վէ լոգում վէ շուրուպ վէ թաթլըլար վէ մէլվէյի շէքերլէր զանէթ նէֆիս վէ բահիաը վէ լէթաֆէթի ֆէվգալատ սուբէմտ օլարաք, Տէրսաատէթճէ սարի օլուռնտան մատտա մէմալիքի մահրուսլյ Շահանէնին հեր ճիհէթինէ կէօնտերիլմիկի կիպի պու քերրէ Լէվրօքա իլիւն թիթիրաբէ տէսի օլան բահիէյի Թէյզէլա լէզիզ Թային հէվասը նարքմ գրյնէէն իբի գրյնէէ գատար թէնէքէ գումար ար տէրուռնին վազ օլուռնա պ ֆիրուսթի օլուռնմագատ օլուպ, ֆէյսթը մաղթուէսի այթը զրուշտան իպարէթ տիր։

Պուռնուլարընդն իւղէրինտէ մաղազասընդն իմարէսի օյմատրը հալտե թագլու օլմաղ տրը։

Մուտիրիէյէ մէհարէթինի թագտիրին, թասրանը էշրէֆի հարբէթի Բատիշահէն պիր գրեա սէնամ միտալեա ընա նայիլ սլմաշ տուր. մաղազասընա թէ բիի իտէնէք զէվաշ զիհնատէի իլէ մէմնուն օյմաղը կիպի վուգու պուլան սիրարբլարընդն տոպի քէմալը ինթիմանլը իճրա օյնամագատա տրը 219 4—3

Է՛Մ· ԱՍՊՃԱՆՕՑ

ՄԼՕՑԱՆՃԼԸ ՓԱՂՈՑ ԹԻՒ 54 ԵՒ 56 Կ. ՊՈԼԻՍ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել պատուարժան յաճախորդացս որք թէ՛ ի մայրաքաղաքիս եւ թէ ի գաւառս, որ ժամանակէ մ'ի վեր մասնաւոր խնամք ընդարձակած լինելով գրպանի ժամացոյցներու առուտրական ճիւղս, և ապրանաց մթերքս ճոխացուցած եմ գանազան տեսակ կոթէն լարուող և բանալիով նիքէլ, արծաթ և ոսկի ժամացոյցներով։ Ուստի կը խնդրեմ այն յաճախորդներէս որք կը չահագրգռին սոյն ապրանքէն, իրենց գնումներն ընելէ առաջ անգամ մը դալ այցելել մթերանոցս ուր միշտ ի պահեստի կը կենան 3000էն աւելի ժամացոյցներ իւրաքանչիւրը 35էն մինչեւ 3800 ղրշ ի արժէքով։ 173

Մեծաքանակ գնողաց համար մասնաւոր գնացուցակ

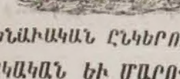

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէլիոյ և Բոլսոյ գիծ կանոնաւոր գործ

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Անդրէ որ գեկտ. 25ին Մարսիլիայէն և գեկտ. 31ին կ. Պոլսէն պիտի մեկնի.

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւնէ Սէրէսսէ որ պիտի մեկնի յուն. 6ին.

Բարիզ Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,

Ա. կարգ 250 ֆրանք
Բ. » 178 »

Ուղեւորի և բեռի ապահովագրութիւն

Նաւուղղեցի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՍՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւսէք
21 Մամանէ փողոց, թիւ 14

ՄԱՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԵՐԷՆ և ՄՈՒՍԼԻՄԱՆԱՑ

Էյէրքէոյ և Մուսլիմանի դէպ՝ կանոնաւոր գործ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Գանդիա	4200	Սֆաքս	3000
Ֆէրա	4000	Զմիւրնա	3000
Օսմանլի	4000	Նէրմէ	3000
Սէուսդիա	3250	Բէրա	3000
Թիզա	3250	Լազիա	800
Մարմարա	3250	Սիրիա	800
Արիմէ	3250	Սէուիլ	700

Սէուսդի-շոգենաւը, նաւապետ Պրաուն, ամսոյս գ-ին 17ին Լիվրբուլէն ասա-ոմ դ պասուի ընդհանուր վաճառքով։

Օսմանլը շոգենաւն, նաւապետ Օհէքէն, ամսոյս գ-ին 28ին Լիվրբուլէն ասա կ'ըսպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուրթոլ խան
ՃԷՑՄԱ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
36 31, Ճէյմս Սդրիդ Լիվրբուլ.

ՀԱՐԱՆԵԿԱՆ ԾՈՎԱԿԱՓՈՒՆՔ.

ԳԵՂԵՑԿԱԾՈՒՆԱՐ, ՄԱԼԱՐԱՆՈՑ ԳՈՑՆԵՐ, ՄԻՐՏ ԾՈՎԱԿԱՓԹԻՒ, ՄԻՐՏ ԹԱՐԱՐ.

Ընդամուն մը փորձ պիտի համոզէ ամէն Տիկին թէ որչափ գերազանց է այս ուրիշ ամէն հեղուհիներէ և բազմ ֆիս փոշիներէ։ Առաջն անգամ գործածելովն ալ, որ քանի մը վայրկեանի գործ է, պիտի տեսնուի իսկոյն որ երեսը, վիզը, թեերը և ձեռուընները պիտի առնուն անոյշ փափկութիւն մը և մարմարիոնի փայլ, հանդերձ շուշանի և վարդի գունով և բուրմամբ։ Լայսոնի գրգռիչ յատկութիւնները կը հանդարտեցնուն։ Ընտիր կ'ընէ մորթի սեռուքը, երեսի և ձեռքի ցաները, արևայրուքը, և ուրիշ ամէն բրոուութիւն և բծաւորութիւն։ Եւ սա ամէն բանով՝ անկարելը կ'ընէ մասնուիլ թէ արհեստով գեղեցկացուածէ։

Գիտնաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116 Southampion Row). Ելոյնպէս Բարիզ ու Նիու Եօրք։ Կրվաճառուի սարիրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգղիացի դեղագործներու քով։

Մեծածաքանակ վաճառում Պոլիս Բ. և Հ. Քիւչիւքեան եղբայց դեղարանը Եէնի ճամի փողոց թ. 18 և ի Ղալաթիա Եիւքսէք քալտրրըմ Էմոն Քարաւանայի քով։

Փոքրաքանակ վաճառում ի Պոլիս Բ. և Հ. Քիւչիւքեան եղբայց դեղարանը՝ կամուրջի գլխոյն թիւ 17, և ի Բերա Մեծ փողոց թիւ 433, Իզմիրոի անուշահոտութեանց վաճառատունը։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ

Բ. ԴԱԼԱԹԻԱ — ՊԷՕՅԻՒԻՐ ՄԻԼԼԻԷ ԽԱՆ 45
Բ. ՀԱՐԿ. ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԹՂԹԱՏԱՐԱՆ ՎԻՐԵՒ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻՐ

Պատի, Գրպանի, Ոսկիէ, Արծաթէ, Մետաղէ

ԳՈՒԱՐԵՂԷՆԻՐ

Պատիւ ունի ծանուցանել իւր յաճախորդաց, որ առեւտրական այս ճիւղին եզանակ ըլլալուն, իւր ապրանաց մթերքն ճոխացուցած է։ Ուստի կը խնդրէ այն յաճախորդներէն որք պէտք ունին ժամացոյցի, գոհարեղինաց, գիմեն սոյն վաճառատունն և օգտուին այս ապրանքներէն, որք Եւրոպոյ լաւագոյն գործարաններէն բերուած են, և որոց ճաշակը, քրանթը և ընտրութիւնը կ'արդարացնեն այն համբաւատարար համեստ գիներ որով ի վաճառ հանուած են

ՄԵԾԱՌԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ

Վաճառատունը մասնաւորապէս կը յանձնարարի, մեծատարի վրայ որկի գաբլամա ժամացոյցի շղթաներ եւ այլն, որոյմէ ունի մի սեռ որ բուն Բարիզի ապրանք։ 204

ՀՐԴԵՀԻ ԾԽԱԳԱՒԻԸ ԵՒ ՄԻԶԱՆՑՔԻ ՔԱՐԸ

ԶԵՆ ԿՐՆԱՐ ԲՈՒԺԻԼ ԱՌԱՆՑ ԼԻԹԻՆԻ

Շ. ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼԻ ԼԷՔԻՒ Ադէ հատիկները, փոքր քանակութեամբ առնուելով, քիչ ատենուան մէջ կ'անհետացնեն աւազն և քարը (մէզին հետ սէկտեղ քշուող միւս անլուծելի նիւթերն ալ)։ Ասով է որ այնչափ ազդեցիկ են վերոյիշեալ հիւանդութեանց դէմ։

ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼ սի ԸՆԿ. ի Բարիզ, եւ դեղատանց մէջ։ 852

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Կ. ԵԱՎՐՈՒԽԱՆ ԵՒ Ց. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ ԸՆԿ.
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՋԷ-ԳԱՓՈՒ, ՋԷՂԱԼ-ՊԷՑ ԽԱՆ, Թ. 10

ԳՆԵՐԸ ՀԱՐՈՒ

Երկար ժամանակէ ի վեր հաստատուած այդ վաճառատուն, որ առ ի բնէ ուզղեալ յանձնարարութեանց փութանկի կատարմամբ և գաւառաց հետ հաստատած բազմաճիւղ յարաբերութեամբքն արդէն մեծ հռչակ հանած և իրաւամբ կը վայելէ հասարակութեան համարումն, վերջերս ճաշակելի բնկել տուած է մեծ գանակութեամբ և զանազան տեսակէ ազնիւ ու գերբնիր թեյեր, ինչպէս Դարջ պալ և այլ սեռութեամբ և ձեւերով նկարագրդ տուփեր (բանալիներովն հանգերձ), որք փարիզի վերջին ցուցահանդիսին մէջ արժանացան ոսկի կարգ մրցանակի եւ գեղարուեստական մէյմէկ հրաշակերտներ կրնան համարուիլ։ Ի միջի այլոց մեր արդէն յանախորդաց իբր նուագարդի նուէր ծառայելու գերապատրաստ առաւելութիւնը ընծայելով։

Վաճառատունս այցելու պատիւն ընող ամէն կարգի անձինք անհնարապէս զոհ պիտի մնան գնոց չափաւորութենէն և ամանաթներէն ինչպէս նաեւ ձեռուան առթիւ բերուած թէյերու ճաշակաւորմամբ ընտրութիւններէն։ 199

ԳԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՔ

Տարիներ Ա.յէրի ջերմային հիւանդութեան, այս գեղն՝ որ անխառն բուսագրութիւն մի է զանազան տեսակ փիզիքական խանգարմանց, որ յաճախ կուգան մասնաւորապէս վայրերու ջերմաստիճանի վատ ու տպականենալ օդերէն, որուն օգտակարութիւնն և ազդակներէ սոսկ յատկութիւնն ինքն ասնարեալ է նորա անհամար ազդեցողը սոսկ փորձառութեամբն։ Ա.յս փիզիքական խանգարմանի յատակ կուգան օդին մէջ լղացող թունաւոր ամբարմանի նիւթոց միջոցաւ, որք թոքերն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդ և յատակ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր և ան գեր, և արեան թունաւորումն. որոց ասնանձին արուած է ջերմն և սարսուռ, թոգուած լեարդ, պարբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն մարդոյն տենդ և հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մթնոլորտն ապականեալ և թունաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճաթճաթուտ վայրերէ բուրեալ մահաբեր նիւթերով, կամ բաց ադբանոցներէ և ալանձներու նախիներէն ելած թունաւոր կազերով, զորս մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ։

Ա.յէրի ջերմի ու տենդից գեղը կը ընէ այդ գուանաւոր նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնն և գուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որպ զոր ծանուցեալ ասուգապես անվտանգ և անվնաս և օգուտն ստոյգ, միայն թէ տրուած հրաշագործ համեմատ գործածուի։ Ամբ ծախուի Մարսեան և ընդարաց Ամերիկան վաճառատան մէջ ի Պոլսոյ։ Ս. Պետրոս։ 216

Ս. ՅԱՄԱՏՅԱՆ
ՏՅԱՏԲՈՒԹԻՒՆ ՈՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐԻՔ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԹԱՑՐՈՅԼԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

1890 Նոյեմբեր 24 Շաբաթ օրէն սկսեալ մինչև յետոյ տեսորինութիւն

Բոլոր կիրակի օրերն) Երուսաղեմ եղբարն
Կոմաբլ Լիմասոլ ընթացքը Երթեւեկութիւն։
Ժ. Վ. Թ

2 10 Եէնիմ. Մէզրա. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Ամէնա Պոյաճ. Ր. Հիսար (Ամենաուտ գիւղի շրջ. հետ պիտի հաղորդակցի) 37
2 45 Եէնիմ. Մէզրա. Պէյլիք. Թարպ. Եէնիքէյ Միրկ. Ր. Հիսար (Ամենաուտ գիւղի շրջ. ին հետպիտի հաղորդակցի) 39
3 15 Ր. Ա. Գավրգ Մէզրա. Պէյլ. Թարպ. Պէյլ. Ղ. անկից Գանտիլ. Պէշիք. [Գանտ. շրջ. հետ պիտի հաղորդի. ուր. օրերը Յիսն վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գալի. Պէշիք] 21
3 20 Եէնիմ. Մէզրա. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Ամէնա. Միրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար. Պէշիք (Պէշիքի շրջ. հետ պիտի հաղորդակցի) ուրբաթերը Ամավ. Գուր. Օրթ. Պէշիք 17
4 45 Եէնիմ. Մէզրա. Պէյլիք. Թարպ. Եէնիք. Ամէնա Միրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէշիք Ամավ. Գուր. Օրթ. Պէշիք 33
6 — Եէնիմ Մէզրա. Պէյլիք. Թարպ. Եէնիք. Ամէնա Միրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար. Պէշիք Ամավ Գուր. Օրթ. Պէշիք 23
7 — Եէնիմ. Մէզրա. Պէյլիք. Թարպ. Պէյլ. Բաշտ. Եէնիք. Միրկ. Գանդիճ. Ր. Ա. Հիսարտեան. Ամավ. Զէնկիլ. Պէյլեր. Օրթա. Գուր. Պէշիք. Խակ. 2
8 5 Ա. Հր. Գավրգ Եէնիմ Մէզրա. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Ամէնա Միրկ. Ր. Հիսար Պէշիք Ամավ. Գուր. Օրթա. Պէշ. 21
10 — Մէզրա. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Ամավ. Օրթա. Պէշ. 32

Եէնիքէյէն կոմաբլ ելնող ընթացք

2 5 Եէնիք. Միրկեան Պոյաճ. Ր. Հիսարպէշիք Ամավ. (Զինի-Զակ շրջ. ին հետ պիտի հաղորդակցի) 22

Սրնավոտքէյէն կոմաբլ ելնող ընթացք

2 10 Պէշիք Ամավ. Գուրբ Օրթա. Պէշիք. 28
2 30 Ամենաուտ գիւղն ուզղակի կոմաբլ 22
2 35 Ամավ. Գուր. Օրթ. Պէշիք. 2
3 — Ր. Հիսար Պէշիք Ամավ. Գուր. Օրթ. Պէշիք. 19
3 40 Պէշիք Ամավ. Գուրբուլ. Օրթա. Պէշիք. Գաղ. 28
4 30 Պէշիք Ամավ. Գուր Օրթա. Պէշ. Գաղ. (Բացի ուրբաթէ) 32
5 — Պէշիք Ամավ. Գուր. Օրթ. Պէշիք. (բացի ուրբաթէ) 19
5 40 Պէշիք Ամավ. Գուր. Օրթ. Պէշ. 33
10 10 Միրկեան Զէնկիլ. ուզղ. կամբլ 37
11 10 Պէշիքէն ուզղ. կամուրջ (բացի ուր. է) 2

Ա.ֆիկան եղբարէն կոմաբլ ելնող ընթացք

2 15 Գուզկ. Խակ. (բացի ուրբաթէ) 6
2 15 Պէյլրպէյ Բաշտ. Զուպուք. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտ. պիտի հղրգկցի.) (Ուրբաթերը 2 30ին Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ.) 23
2 15 Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլեր. Գուզ. 33
3 — Գանտ. Վանիք. Զէնկել. Պէյլեր. Գուզ. Պէշիք. [ուրբաթերը 3 15ին] 32
3 50 Պէյրպէյ Բաշտ. Զուպուք. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Պէշիք. (Գանտ. պիտի հաղորդակցի) [Ուրբաթերը 3 40ին Վանիք. Զէնկ. Պէյ. Գուզկ. Պէշիքէշ 21
4 — Գանտ. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլեր. Գուզ. Պէշիք. (Բացի ուրբաթէ) 22
4 45 Գանտ. Վանիք. Զէնկիլ. Պէյլերպ. Գուզկ. Խակիւտ. (Բացի ուրբաթէ) 39
5 10 Պէյրպէյ Բաշտ. Զուպ. Գանլիճա Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլեր. Գուզկ. Պէշիկ. 37
7 — Միրկ. Ր. Ա. Հիսար Գանտ. Ամավ. Զէնկ. Պէ. Օրթ. Գուզկ. Պէշիք. Խակ. 22
9 — Պէշ. Թարպ. Պէյլ. Բաշտ. Զուպ. Գանլիճ Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Խակ. 28
10 30 Պէյլրպէշէն ուզ. կամ. (բացի ուր. է) 19
11 — Գրիճիճ-էն ուզ. կամբլ. (բացի ուր. է) 22
10 30 Պէյլրպէշէն ուզղակի կամուրջ ուրբաթերը 11ին Գանտիլ 28

(Բոլոր կիրակի օրերն) կոմաբլէն Երուսաղեմ եղբարէն ելնող երթեւեկութեան ընթացքը

3 — Պէշիք. Օրթա. Գուզ. Ամավ. Պէշիք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէշ. Մէզրա. Եէնիմ. 33
3 45 Գաղաթ. Խակ. Պէշիք. Գանլիկ. Օրթ. Պէյլեր. Զէնկէլ. Ամավ. Գանտիլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանտիրճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշտ. Պէյ. Թարպ. Պէշ. Մէզ. Եէնիմ. Հանդ. 2
4 15 Պէշիք. Օրթ. Գուզ. Ամավ. Պէշիք Ր. Հիսար Պոյաճ Ամէնա Եէնիք. Թարպ. Պէյ. Մէզրա Եէնիմ. 23
5 15 Խակ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Զէնկ. Ամավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլ. Զուպուք. Միրկ. 22
6 — Գաղաթ. Պէշիք. Օրթաք. Գուրբուլ. Ամավ. Պէշիք. Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյ. Մէզրա. Եէնիմ. և Գանլիճաներ 21
7 — Պէշիք. Խակ. Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Ամավ. Գանտիր Ր. Հիսար Պոյաճ. Գանլ. Եէնիք. Թարպ. Պէյլիք. 28
8 30 Պէշիք. Օրթ. Ամավ. Պէշ. Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Մէզրա. Պէշ 32
9 20 Պէշիք. Օրթաք Գուրբ Ամավ Պէշիք Ր. Հիսար Միրկ. 37
10 5 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ամավ. Պէշիք Ր. Հիսար Միրկ Եէնիք. Թարպ Պէյ. Մէզրա. Գաղանիներ (ուրբաթերը 10 վերջն. նարբ.) 39
10 45 Ր. Հիսար Պոյաճ. Միրկ. Ամէնա. Եէնիք. Թարպ. Պէյլիքաբէլ. Մէզրա. Եէնիմ. (ուրբաթերը չեկով) 21
11 20 Եէնիք. Թարպ. Պէյ. Մէզրա. Եէնիմ. [ուրբաթերը Պոյաճ.գիւղ] 37
11 35 Պէշիք Ր. Հիսար Պոյաճ. Միրկ. Ամէնա. Եէնիք. 22

Կոմաբլէն Ադրանոպոլիս երթեւեկութիւն

3 — Ուղղակի Ր. Հիսար 28
4 — Ուղղակի Պէշիք 32

4 30 Ուղղակի Պէշիք (Բացի Ուրբաթէ) 19
10 30 Պէշիք. Օրթ. Գուրբուլ. Ամավ. Պէշիք (Ուրբաթի օրերը չի կայ) 2
11 15 Գաղ. Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ամավ. Պէշիք Ր. Հիսար. Պոյաճը. 28
11 45 Պէշիք. Օրթ. Գուրբուլ. Ամավ. Պէշ 19
12 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ամավ. 2

Կոմաբլէն Ա.ֆիկան եղբարէ երթեւեկութիւն

3 15 Ուղղակի Զէնկ. Գանտալ. (Բացի ուրբաթէ) 22
3 40 Խակ. Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Զուպուք. Բաշտ. Պէյ. 37
4 10 Ուղղակի Գանտիլի (բացի ուրբաթէ) 38
9 15 Գաղանիներ. Գուզկանճ. Պէյլեր. Զէնկիլ. Խակիլ Ա. Հիսար Գանլճա Բաշտ. Պէյրպէշ (բացի ուրբաթէ) 19
10 — Պէշիք. Գուզկ. Պէյլեր. (Պէյրպէշի շրջ. ին հետ պիտի հաղ. ուրբաթերը Զէնկ. Գանտիլի) 23
10 30 Պէյլ. Զէնկ. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Զուպ. Պէյրպ. Թարպ. Պէյլիք 17
10 40 Խակ. Գուզ. (Բացի ուրբաթէ) 23
11 — Գանտ. Գուզկանճ. Պէյլեր. Զէնկիլ. Խակ. Գանտիլ. Պէշիք (Ուրբաթի օրերը Խակ Գանտիլի Պէյրպէշի շրջանն հետ չպիտի հաղորդակցի) 38
11 15 Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանլճա. Զուպ. Բաշտ. Պէյրպ Թարպ. Պէյլիք 28
11 45 Գաղաթ. Գուզ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք 32
12 — Խակ. Գուզ. [Բացի ուր. և շաբաթէ 6

Երեկոները կամուրջէն 9 15ին և 8 30ին, և ժամ 1ին Մէզրարպուրնուն եղող շրջանակներուն մէջ բնա. շրջիսի ընդունուին։ Պէյրպէշէն 10 30ին և ժամ 10 45ին կամուրջէն հակիւտար գացող շրջանները բնա. շրջիսի ընդունուին։

Փոթորկալից օդերուն Մէզրարպուրնու և Ր. Գավրգ շրջանաւ. շրջիսի հանդիպի։

ԻՄՈԿԻԻՏԱՐԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

Իսկիսարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իսկիսար
— —	— —	— —	6 25 Պէշիք
— —	7 5	— —	7 5
— —	8 — Պէշիք	— —	8 15 Պէշիք
— —	8 20 Վանք	— —	9 5
2 20	9 —	2 50	9 50
3 —	9 30	3 20 Պէշիք	10 10 Պէշիք
3 30	10 — Ֆէրդ	3 40 Վանք	10 30 Ֆէրդ
3 45 Ֆէրդ	10 20 Պէշիք	3 50	10 40 Գ.
4 —	10 50	4 30 Ֆէրդ	11 —
4 30	11 — Գուզկ.	4 20 Պէշիք	11 20 Ֆէրդ
5 —	11 10 Ֆէրդ	5 —	11 20
5 20 Վանք	11 20	5 15 Վանք	11 50
5 30 Ֆէրդ	11 40	5 30 Պէշիք	12 — Գ. *
5 45	12 5	6 15 Ֆէրդ	12 5
6 15	— —	— —	— —
— —	— —	— —	— —

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

Իսկիսարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իսկիսար
— —	— —	— —	— —
— —	7 —	— —	— —
— —	8 — Պէշիք	— —	7 5
— —	** 8 20 Վանք	— —	8 15 Պէշիք
— —	9 — Պէշիք	— —	9 5
2 30	9 30	2 50	9 45
3 20	10 — Ֆէրդ	3 15 Պէշիք	10 10 Պէշիք
3 45 Ֆէրդ	10 10 Պէշիք	4 40 Ֆէրդ	10 30 Ֆէրդ
4 —	10 40	4 20	10 40
4 45	11 10 Ֆէրդ	5 15 Վանք	11 20 Ֆէրդ
5 20	11 10	5 25 Պէշիք	11 20
5 30 Ֆէրդ	11 40	6 15 Ֆէրդ	11 40
6 —	12 5	6 15 Պէշիք	12 5

* Այս երթեւեկութիւնն ուրբաթ շաբաթ եւ ասն օրերը անցի շրջիսի ունենայ։

** Բացի կիրակի օրերէ։

ՀԱՐԻՄ ԻՄԵԼԼԻՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

3 30 Հարեմեն Պալաճագ (բացի կիրակիէ)
4 45 » » (բացի ուրբաթէ)
10 40 » » (բացի ուր. և կիր. օրերէ)
11 25 » » (ուր. և կիր. ժ. 10 45ին
3 10 Կամուրջէն Հարեմ Պալաճագ (բացի կիր.)
4 15 Կամուրջէն Հարեմ Պալաճագ (բացի ուր.)
10 10 Կամուրջէն Հարեմ անտի Պալաճագ (բացի ուրբաթ և կիրակի օրերէն)
11 10 Կամուրջէն Հարեմ անտի Պալաճագ (Կիրակի և ուրբաթ օրերը ժ. 10 30 ին)։

ԻՄԱԿԻԻՏԱՐ ՍԻՐԲԼՃԻ ԻՄԵԼԼԻՍԻ

ԵՒ

ԳԱԼԱԹԱՅԻ ՄԻՋԻՆ ԿԱՄՈՒՐՋ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐԸ

3 45 Իսկիսարէն Գալաթայ Սիրբլճի
5 30 Իսկիսարէն Սիրբլճի
10 — Իսկիսարէն Սիրբլճի
11 10 » Գալաթայ (Եէնի գիւղի շրջ. հետ կը հաղորդակցի)
4 30 Սիրբլճիէն Իսկիսար
6 15 Սիրբլճիէն Գալաթայ Իսկիսար
10 30 Սիրբլճիէն Իսկիսար
11 20 Գալաթայէն Իսկիսար

Ծան —Օգը մեղապար եղած ատեն, շրջիսար ի բնից գանուած տեղը պիտի մնան։ 12